



## De Voorgeschiedenis van den Slag aan de Marne.

DOOR

H. G. ONTROP,

*Kapitein der Infanterie.*

(Vervolg van bladz. 182.)

Ook het Britsche Leger zou indirect tot de verdediging van Parijs bijdragen. Van af het oogenblik, dat French er niet meer toe kon besluiten, zijn leger in de algemeene frontlijn te houden, had de Britsche Opperbelhebber er bij Joffre op aangedrongen, om de geallieerde legers aan de Marne in stellingen te brengen. Joffre was hier niet op ingegaan, en vond het noodig, zegt French in zijn meervermeld rapport, „to modify from day to day the methods by which he sought to attain this object” (opnieuw overgaan tot het offensief) „owing to the development of the enemy's plans and changes in the general situation.” Ondertusschen gaf French zijn plan niet op, en maakte van de gelegenheid gebruik, toen hij naar Parijs ontboden werd voor een conferentie met Kitchener (1 September) waaraan ook de Fransche Minister van Oorlog, Millerand, deelnam 1), om zijn voorstel voor deze autoriteiten nader te ontwikkelen. Verre van zich in de legerleiding te mengen, — een feit waaraan Kitchener zich tegenover het Britsche Opperbevel dreigde schuldig te maken, en waartegen French zich, met klem, terecht had verzet — bepaalde Millerand zich er toe, French's plan aan Joffre te doen toekomen.

Joffre wilde echter geen veranderingen meer brengen in zijn beschikkingen; in een brief aan French doet hij uitkomen, dat hij dit trouwens niet meer kan; hij schrijft te gelooven, dat de medewerking van het Britsche Leger bij de verdediging van Parijs, — door dat Leger op te stellen in de lijn Melun—Juvisy — „het eenige” middel is, dat voordeel kan opleveren, deelt voorts zijn plan mede,

---

1) De conferentie was het gevolg van French's telegram dd. 30 Augustus aan Kitchener, waarin hij zijn plan mededeelde om zich geheel van den vijand los te maken (zie Sir Georges Arthur „The Life of Lord Kitchener”) en van zijne weigering om aan het verzoek, in voorste lijn te blijven, door Joffre gedaan, en door Kitchener gesteund (zie bladz. 176), te voldoen.

om binnen den kortst mogelijken tijd tot het offensief over te gaan, en geeft kennis van zijn voornemen, om „French den datum van het offensief te berichten, ten einde het den Engelschen mogelijk te maken aan het algemeene offensief deel te nemen” 1).

Toch bracht Joffre nog wijzigingen in de instructie No. 4. Het is wel eigenaardig dat de Opperbevelhebber het in de Nota, die deze wijzigingen reeds op 2 September bracht, doet voorkomen of zij uitsluitend moest dienen om de bedoeling van de Instructie No. 4 te verduidelijken, terwijl zij in werkelijkheid, zelfs belangrijke wijzigingen, in die instructie bracht.

ALGEMEEN HOOFDKWARTIER  
DER

„ARMÉES DE L'EST.”

Alg. Hoofdkw. 2 September 1914.

GEN. STAF. — 3de Bureel.

Nr. 3463.

Persoonlijk en Geheim.

Nota voor de Legercommandanten.

Met het algemeene operatieplan dat aanleiding heeft gegeven tot de toezending van de Instructie No. 4 wordt het volgende beoogd:

*a.* De legers vrij te maken van 's vijands druk, en hen de gelegenheid te geven zich te organiseeren en te versterken in de zones waarin zij zich bij het einde van den terugtocht zullen bevinden.

*b.* Onze strijdkrachten op te stellen in een lijn, aangegeven door Port sur Yonne, Nogent sur Seine, Arcis sur Aube, Brienne le Château, Joinville, in welke lijn zij door aanvoer uit de depots weer op sterkte zullen worden gebracht.

*c.* Het leger op den rechtervleugel te versterken met 2 korpsen afkomstig van het Nancy-Leger en het Leger van Epinal.

*d.* Indien dit bereikt is, over te gaan tot het offensief op het gansche front.

*e.* Onze linkervleugel te dekken, door de beschikbare cavalerie tusschen Montereau en Méhun op te stellen.

*f.* Het Engelsche Leger wordt aangezocht aan de manoeuvre deel te nemen:

1ste; door de Seine te bezetten van Méhun tot Juvisy;

1) Fransche hoffelijkheid? Of Fransche ironie?

2<sup>de</sup>: van uit dit front op te rukken zoodra het 5<sup>de</sup> Leger tot den aanval overgaat.

g. Tegelijkertijd zou het garnizoen van Parijs, richting Meaux, kunnen optreden.

JOFFRE.

In de Nota toch is geen sprake meer van de mogelijkheid dat reeds tot het offensief zal worden overgegaan, vóórdat de Seine en de Ornain zullen zijn bereikt; integendeel: niet alleen wordt thans uitdrukkelijk voorgeschreven dat de Legers een bepaalde lijn zullen be z e t t e n, en aldaar versterkingen zullen a f w a c h t e n, doch de lijn zelf wordt bovendien, voor wat den rechtervleugel betreft,  $\pm$  30 à 35 K.M. naar het Zuiden verlegd. Zie trouwens hieronder, o.m. de Dagorder Nr. 11.

De mogelijkheid bestaat, dat deze wijziging het gevolg is geweest van den hevigen aanval die de Duitschers, op 2 September, tegen het front van het 2<sup>de</sup> Leger ondernamen en die zoo ernstig was, dat Castelnau er over dacht Nancy prijs te geven. Immers, in geval van gedwongen terugtocht, zou het 2<sup>de</sup> Leger, met zijn Noordelijken vleugel, in de richting Joinville hebben moeten marcheeren 1). Intusschen was het wederom aan het ingrijpen van het 1<sup>ste</sup> Leger te danken, dat het 2<sup>de</sup> Leger stand kon houden.

In een dagorder (Nr. 11) die aan de nota van den 2<sup>den</sup> September werd toegevoegd, zegt Joffre:

„Une partie de nos armées se replie, pour resserrer leur dispositif, recompléter leurs effectifs et se préparer avec toutes chances de succès à l'offensive générale que je donnerai l'ordre de reprendre dans quelques jours.

Le salut du pays dépend du succès de cette offensive, qui doit, en concordance avec la poussée de nos alliés russes, rompre les armées allemandes que nous avons déjà sérieusement entamées sur les différents points.

Chacun doit être prévenu de cette situation et tendre toujours ses énergies pour la victoire finale.

Les précautions les plus minutieuses, comme les mesures les plus draconiennes, seront prises, pour que le mouvement de repli s'effectue avec un ordre complet afin d'éviter les fatigues inutiles.

Les fuyards, s'il s'en trouve, seront pourchassés et passés par les armes.

Les commandants d'armée feront donner des ordres aux

1) Zie bladz. 157.

dépôts pour que, d'urgence, ceux-ci envoient aux corps le nombre, très largement calculé, des hommes nécessaires pour compenser les pertes faites et celles à prévoir dans les prochaines journées.

Il faut que les effectifs soient aussi complets que possible, les cadres reconstitués par des promotions et le moral de tous à la hauteur des nouvelles tâches, pour la prochaine reprise du mouvement en avant qui nous donnera le succès définitif."

Intusschen blijkt de bedoeling van den Franschen Opperbevelhebber het beste uit een schrijven, dat hij den volgenden dag tot den Minister van Oorlog richtte: Nog enkele dagen zal moeten worden gewacht, alvorens de slag zal worden geleverd; hiertoe moet achterwaarts terrein gewonnen worden, om te verhinderen dat de vijand zich aan de legers vastklampt.

De twee legers op den rechtervleugel, die een zuivere defensieve taak krijgen, zullen minstens twee legerkorpsen moeten afstaan.

De troepen moeten in ruime mate gelegenheid krijgen, uit te rusten, en het incompleet aan te vullen.

Het aanstaande offensief, dat plaats zal hebben in vereeniging met het Engelsche Leger en de mobiele strijdmacht van het garnizoen Parijs, wordt voorbereid. Het terrein hiervoor is zoodanig gekozen, dat, terwijl op bepaalde gedeelten van het front, van voorbereide stellingen gebruik wordt gemaakt, in de strook, die voor den hoofdstoot is bepaald, overmacht in getalsterkte wordt verkregen.

Tegenover een vijand, die zich door een steeds verder doordringen in een land, waarvan de gemeenschapsmiddelen voor een groot deel vernield zijn, gaandeweg meer verzwakt, zullen de kansen om tot een overwinning te geraken, in sterke mate stijgen.

Het is merkwaardig: schakelt men Parijs uit, dan had Joffre's brief van 3 September, even goed op 25 Augustus gedateerd kunnen zijn! Aan precies hetzelfde plan, dat de Opperbevelhebber zich op 25 Augustus gevormd had, en waarvan de uitvoering jammerlijk in duigen was gevallen, houdt hij ongewijzigd vast!

Toch, niettegenstaande die overeenkomst, zouden wij aan Joffre's nieuwe bevelen, niet dezelfde beschouwingen kunnen vastknoopen, als aan de Instructie Nr. 2. In de eerste plaats stonden, in het algemeen, de vijandelijke legers niet in een zoo nauw contact als na den slag Longwy—Condé; dit, gepaard met de verder achteruit gekozen uitgangsstelling en den remmenden invloed, die Parijs op den Duitschen rechtervleugel moest uitoefenen, kwam de factoren t i j d e n r u i m t e

ten goede. Doordat Parijs ook een sterkere bedreiging op den Westelijken vleugel moest vormen, dan de territoriale groep achter de Somme, en Verdun, vóór den Oostelijken vleugel, vijandelijke troepen moest binden, was ook de factor terrein in het voordeel der Franschen verbeterd; doch voornamelijk: het zich „gaandeweg meer verzwakken”, dat de Duitschers stellig deden, door de troepen, na zware marschen en afmattende gevechten, geen voldoende rust en geen behoorlijke verpleging te geven als gevolg van de groote bezwaren die ondervonden werden in het aanvoeren van levensmiddelen en verdere legerbehoefden, bij het steeds langer worden der verbindinglijnen, — zaken, waarvan Joffre zeker op de hoogte was, — moest zeer zeker de „kansen om tot een overwinning te komen”, thans heel wat grooter maken.

Het is thans noodig, om ons weer eens met de verschillende legers te bemoeien, aangezien o. a. de door de Franschen geconstateerde afbuiging van von Kluck's Leger, in Zuidoostelijke richting, stellig ook een grooten invloed op Joffre's maatregelen had uitgeoefend.

Zooals wij reeds eerder hebben vermeld, was aan het Deutsche 3de en 4de Leger op den 31sten 's avonds opgedragen, den opmarsch met kracht voort te zetten, om aldus het 5de Leger verlichting te brengen; noch de Hertog van Wurtemberg, noch von Hausen bleken veel lust te hebben, hieraan gevolg te geven. De Commandant van het 4de Leger wenschte eerst het bataljon 21 c.M. Mortier af te wachten, dat hij bij het Fort des Ayelles had achtergelaten, „aangezien de opgedane ondervingen aan de Maas, het niet aanbevelenswaardig maakten, voorwaarts te rukken, voordat door zijn artillerie de overhand zou zijn verkregen boven die van den vijand.” De Commandant van het 3de Leger, die ten behoeve van het oprukken van zijn rechtervleugel, den steun van het 4de Leger meende te moeten inroepen, en thans dus tot antwoord kreeg, dat deze steun nog wel eenigen tijd op zich zou doen wachten, besloot zijn Leger dan maar op 1 September te doen rusten.

Doch op den morgen van dien 1sten September werd, voor wat het 3de Leger betreft, door het Deutsche Opperbevel de last, om zoo spoedig mogelijk in Zuidoostelijke richting op te rukken, niet alleen herhaald, doch tevens medegedeeld, dat het succes van den dag, van het 3de Leger zou afhangen.

Von Hausen moest thans wel voorwaarts 1). De Franschen

1) Op den 2den September drong het Deutsche Opperbevel nog twee maal op een poedig en krachtig oprukken aan.

hadden het hem echter gemakkelijk gemaakt: weldra bleek het, dat de Westelijke vleugel van het 4<sup>de</sup> Leger slechts zwakke achterhoeden had achtergelaten, en den terugtocht ten Westen van de Aisne had voortgezet.

En het 3<sup>de</sup>, én het 4<sup>de</sup> Duitsche Leger ondervonden dan ook voorloopig weinig weerstand meer; op 2 September bereikte von Hausen de Suippe, op 3 September de Vesle, op 4 September de Marne. Het 4<sup>de</sup> Leger bleef ongeveer op gelijke hoogte met het 3<sup>de</sup> Leger, Oostwaarts van de lijn Suippes—Châlons sur Marne. Zette echter het 4<sup>de</sup> Leger op den 5<sup>den</sup> den opmarsch voort tot in de lijn Vitry le François—St. Mard, het 3<sup>de</sup> Leger bleef op dien dag aan de Marne tusschen Epernay en Châlons sur Marne staan.

Doordat geen scheidingslijnen tusschen de oprukkende Duitsche legers werden aangegeven, kwam het bij het 3<sup>de</sup> Leger twee maal voor, dat wrijving met een der nevenlegers ontstond: met het 4<sup>de</sup> Leger had de botsing plaats, gedurende den opmarsch naar Suippes (2 September); verder wilden zoowel de rechtervleugel van het 3<sup>de</sup>, als de linkervleugel van het 2<sup>de</sup> Leger, het door de Franschen ontruimde Reims bezetten (4 September): het gevolg was een beschieting van Reims door de 2<sup>de</sup> Gardedivisie, nadat de 23<sup>ste</sup> Reserve-divisie reeds bezit van de stad had genomen.

Het 5<sup>de</sup> Duitsche Leger had bij den verderen opmarsch met meerdere moeilijkheden te kampen.

Al werd Sarrail leelijk gehandicapt, doordien hij op den 1<sup>sten</sup> September het IV<sup>de</sup> Korps aan zijn gevechtsfront moest onttrekken, om dit korps per spoor naar Parijs te dirigeren, en bovendien op 2 September nog 2 reservedivisies die tot de mobiele bezetting van Verdun behoorden, weer ter beschikking van den Gouverneur dezer vesting moest stellen, toch ging hij slechts voet voor voet voor het opdringen van het Kroonprinselijk Leger terug, en maakte van iedere gunstige gelegenheid gebruik om door een offensieven stoot de Duitschers tot voorzichtigheid te manen.

Sarrail wilde zoo lang mogelijk de aanleuning tegen Verdun behouden, ook om de totale insluiting der vesting zooveel mogelijk te belemmeren. Gevolg gevende aan de opdracht voor het 5<sup>de</sup> Leger, had de Kroonprins reeds maatregelen getroffen, om tot die insluiting over te gaan, door zijn V<sup>de</sup> Korps reeds gedurende den opmarsch, op het Zuidoostfront van Verdun te dirigeren, en het V<sup>de</sup> Reservekorps op het Noordfront achter te laten. Vooral dit laatste korps ondervond hevigen weerstand van een Divisiegroep (3 divisies), welke Sarrail tot den 2<sup>den</sup> September op het Noordfront liet; toen hij echter op 2 September de order kreeg, waarin Joinville als eindpunt

voor den terugtocht van het 5<sup>de</sup> Leger werd genoemd, moest hij de divisiegroep terugnemen, om haar ten Zuiden der vesting zoolang als schakel tusschen zijn leger en Verdun te gebruiken.

Sarrail's toeleg en gelukkig initiatief werden bekroond. Toen de slag aan de Marne losbarstte, bleef het verband met de vesting onwrikbaar; ondertusschen was zijn linkervleugel tot den 6<sup>den</sup> September afgezakt tot bij Révigny; zijn centrum stond op dien datum bij Beauzée in een gevecht met den linkervleugel van het 5<sup>de</sup> Duitsche Leger, dat een zoodanige wending nam, dat de Kroonprins genoodzaakt werd, aan het 4<sup>de</sup> Leger te verzoeken, over Givry ondersteuning te zenden.

Had aldus bij de 3<sup>de</sup>, 4<sup>de</sup> en 5<sup>de</sup> Duitsche Legers, een belangrijke verschuiving der opmarsrichtingen in Oostelijke richting plaats gehad, — een afwijking die, zooals wij reeds zagen, reeds op den 29<sup>sten</sup> Augustus was ontstaan, en gaandeweg door het Duitsche Opperbevel werd gesanctionneerd — ook bij het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger zien wij omstreeks eind Augustus een afbuigen van de tot nog toe gevolgde, en bevolen, marschrichtingen, respectievelijk Beneden-Seine en Parijs.

Het is mij niet mogen gelukken de beweegredenen te ontdekken, die tot dit belangrijk feit hebben geleid; ook Baumgarten-Crussius, die overigens in zijn werk over den Marneslag zooveel belangrijke mededeelingen doet, laat zich hieromtrent niet uit.

Het meest waarschijnlijke is, dat de veranderde marschrichting door het Opperbevel werd gelast, om daardoor een aanvang te maken met de operatie, die ten doel had de Franschen over de Zwitsersche grens te werpen, waarover later meer. Ook bestaat de mogelijkheid, dat zij is gelast om de gaping, tusschen het 2<sup>de</sup> en 3<sup>de</sup> Leger te sluiten, een gaping die gevaarlijk begon te worden, omdat het Fransche Leger, na de gevechten bij St. Quentin en Guise, niet langer in Zuidwestelijke, doch in Zuidelijke richting terugtrok. De last kan dan zoowel door het Opperbevel als door von Bulow gegeven zijn; in het laatste geval moest immers ook het 1<sup>ste</sup> Leger de beweging volgen, aangezien von Kluck bevolen was, zijn maatregelen zoo te treffen, dat hij steeds in het gevecht, waarin eventueel het 2<sup>de</sup> Leger betrokken werd, moest kunnen ingrijpen.

Ook is een combinatie van beide beweegredenen denkbaar.

Hoe het zij, uit een bericht van het Duitsche Opperbevel (van den 30<sup>sten</sup> Augustus, 11 uur namiddag) aan den Commandant van het 3<sup>de</sup> Leger, blijkt, dat toen reeds aan het Opperbevel bekend was, dat het 2<sup>de</sup> Leger met zijn linkervleugel, richting Reims zou marcheeren 1).

1) Von Kluck's IVde Korps, dat van le Câteau (26 Augustus) over Le Câtelet



Van het „Nach Paris”, dat zoo duidelijk had geklonken in het bevel van den 27<sup>sten</sup> Augustus, was dus afgeweken!

Dat Parijs het doel niet was, althans niet bleef 1), is zeer goed te begrijpen. Wel zou een bezetting, zelfs een insluiting van Parijs, een groote moreele uitwerking hebben gehad, die door haar invloed op de politiek, misschien voor een deel de Fransche legerleiding zou hebben verlamd; doch een breken met de grondgedachte der strategie: vóór alles de vijandelijke legers verslaan, zou zich leelijk hebben kunnen wreken. Elke handeling tegen Parijs toch, zou een groot deel der Duitsche troepen hebben verhinderd dit grondbeginsel na te komen, en zoo groot was de Duitsche overmacht niet, dat zij met de rest, volledig met de Fransche legers zou hebben kunnen afrekenen!

Dat er op den Westelijken vleugel een Fransch 6<sup>de</sup> Leger, althans een nieuw Fransch leger, waarbij ook actieve troepen, gevormd was, had von Kluck al ten Zuidwesten van Péronne ondervonden: voordien had hij slechts op zijn buitenvleugel te doen gehad met cavalerie, territoriale- en reservetroepen; bovendien is het niet aan te nemen, dat het voortdurende aanrollen van treinen uit het Zuid-oosten tot bij Roye, op 28, 29 en 30 Augustus, aan de vliegeniers en aan de tot bij Lassigny doorgedrongen cavalerie is ontgaan.

In ieder geval was von Kluck gewaarschuwd, en bleef hij dit door de dagelijksche ontmoetingen van zijn flankafdeelingen met het telkens opnieuw stand houdende leger van Maunoury, zoo den 30<sup>sten</sup> Augustus ten Oosten van St. Just, den 31<sup>sten</sup> ter weerszijden van Clermont, den 1<sup>sten</sup> September aan de Oise, den 2<sup>den</sup> bij en ten Zuiden van Senlis.

En toen het Duitsche Opperbevel op den 3<sup>den</sup> September wilde ingrijpen, was het te laat. Aan de Commandanten van het 1<sup>ste</sup> en het 2<sup>de</sup> Leger werd op dien datum geseind:

„De Franschen moeten in Zuidoostelijke richting van Parijs worden afgedrongen; het 1<sup>ste</sup> Leger volgt geëchelonneerd het 2<sup>de</sup> Leger, en neemt verder de flankbeveiliging van het geheel op zich. Het verschijnen van cavalerie vóór Parijs is gewenscht, evenals de vernieling van alle groote wegen, die op Parijs aanloopen.”

---

en Péronne tot nabij Moreuil (30 Augustus), in bijna Westelijke richting had gemarceerd, sloeg op 31 Augustus de richting Zuidoost in, en marcheerde naar Compiègne. De hoek tusschen beide marschrichtingen bedroeg nog geen 90 graden!

1) In het „inleidend woord” dat Kirch Eisen bij de zoo juist verschenen „Herinneringen van von Hausen” schrijft, zegt deze dat de Duitsche Generale Staf aanvankelijk werkelijk van plan is geweest om Parijs, — waarvan men verwachtte dat het niet zou worden verdedigd — te doen bezetten.

Te laat, of . . . het Opperbevel, — dat op 200 K.M. afstand in Luxemburg zetelde 1) — was omtrent M a u n o u r y ' s Leger niet door v o n K l u c k ingelicht. Op den 3<sup>den</sup> September had het 1<sup>ste</sup> Leger reeds de Ourcq overschreden, en bereikten de voorste afdeelingen de Marne, tusschen La Ferté sous Jouarre en Château-Thierry!

Het geheele Fransche 6<sup>de</sup> Leger had v o n K l u c k op zijn buitenflank gelaten! Alleen één korps, (het IV<sup>de</sup> Reservekorps), met eenige cavalerie, bleef ten Westen van de Ourcq om zijn flank te dekken. Het 2<sup>de</sup> Cavaleriekorps, voor welk \*korps de buitenvleugel van het met de flankbeveiliging belaste leger toch zeker de meest aangewezen plaats was — zelfs al schakelt men het 6<sup>de</sup> Fransche Leger uit en houdt men alleen rekening met de vesting Parijs — liet v o n K l u c k , nagenoeg in zijn geheel, v ó ó r h e t f r o n t van zijn leger marcheeren!

Het 2<sup>de</sup> Leger, waarop het Fransche 5<sup>de</sup> Leger, na de gevechten aan de Oise, een voorsprong van ongeveer twee dagmarschen had verkregen, bevond zich in opmarsch van de Vesle naar de Marne; laatstgenoemde rivier werd op den 4<sup>den</sup> tusschen Château-Thierry en Epernay bereikt.

Zooals reeds uit het voorgaande is gebleken, werden de Fransche 5<sup>de</sup> en 6<sup>de</sup> Legers, gedurende de voortzetting van den terugtocht in geen ernstige gevechten meer betrokken.

Ook M a u n o u r y had zich op den 31<sup>sten</sup> Augustus weer klaar gemeld, om tot het offensief over te gaan, doch J o f f r e wenschte er niet op in te gaan, aangezien hij van dat offensief weinig heil verwachtte, „à raison du vide qui existe entre la 5<sup>me</sup> Armée et la vôtre . . .”

Toch was er in die ruimte nog een Engelsche cavaleriebrigade achtergebleven; toen de Duitschers echter de Oise naderden, moest de Fransche Voorloopige Cavaleriedivisie en eenige bataljons „chasseurs à pied” bij Verberie in de bres springen, om den terugtocht te dekken; wat echter niet belette dat bij Néry, op 1 September, Duitsche cavalerieafdeelingen de Engelsche brigade volkomen verrasten en een hevig gevecht geleverd werd, waarin de Engelschen echter op het laatst de overhand kregen, en twaalf Duitsche vuurmonden wisten te veroveren.

Was het Duitsche Opperbevel op den 3<sup>den</sup> September te laat gekomen met het bevel aan het 1<sup>ste</sup> en het 2<sup>de</sup> Leger, uit de bevelen

1) De draadlooze telegrafie voldeed in dit tijdperk van den oorlog, slechts matig.

die op 4 en 5 September gegeven werden, zou men geneigd zijn op te maken, dat het Opperbevel bij de uitgifte dezer bevelen, (respectievelijk 4 September 7.45 nam., en in den vroegen ochtend van 5 September) niet op de hoogte was van de richting waarin het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger marcheerden, en van de streek die zij hadden bereikt. Het is, alsof deze legers, althans het 1<sup>ste</sup> onder von Kluck, er „van door” waren en zich niet meer aan de legerleiding stoorden. Naar het schijnt heeft von Kluck voorgesteld, de Geallieerden tot aan de Seine te vervolgen, om zoodoende Parijs in te sluiten; in ieder geval is met dat voorstel in de bevelen geen rekening gehouden.

Het bevel van den 4<sup>den</sup> September, kan als een voorlooper beschouwd worden van dat van den 5<sup>den</sup>. Wij kunnen volstaan met de mededeeling, dat in het eerstgenoemde reeds werd gelast, dat het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger, tusschen Oise en Seine voor het Oostfront van Parijs zouden blijven. Het 1<sup>ste</sup> Leger stond, nota bene, in zijn geheel reeds bezuiden de Marne, en had tusschen la Ferté sous Jouarre en Montmirail, de Petin Morin reeds grootendeels overschreden; alleen het IV<sup>de</sup> Reservekorps bevond zich nog ten Westen van de Ourcq, ongeveer in de lijn le Plessis Belleville—Meaux. Het 2<sup>de</sup> Leger had tusschen Château-Thierry en Epernay de Marne op 4 September bereikt.

Doch thans het bevel van den 5<sup>den</sup> September:

„De vijand heeft zich aan den omvattend ingezetten aanval van het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger onttrokken en is gedeeltelijk op Parijs teruggegaan. Uit berichten en verdere inlichtingen kan worden opgemaakt, dat hij uit de lijn Toul—Belfort, troepen naar het Westen zendt, en dat hij eveneens aan het front vóór ons 3<sup>de</sup> tot en met ons 5<sup>de</sup> Leger, afdeelingen onttrekt. Het is derhalve niet meer mogelijk, het geheele Fransche Leger tegen de Zwitsersche grens, in Zuidoostelijke richting terug te dringen; er dient veeleer rekening mede te worden gehouden, dat de vijand, ter beveiliging van de hoofdstad, en ter bedreiging van den Duitschen rechtervleugel, sterke krachten in de nabijheid van Parijs samentrekt, en nieuwe formaties aanvoert.

Bijgevolg moeten het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger tegenover het Oostfront van Parijs blijven. Deze legers hebben tot taak, vijandelijke ondernemingen van uit de omgeving van Parijs, offensief tegen te gaan, en elkander wederkeerig te steunen.

De 4<sup>de</sup> en 5<sup>de</sup> Legers zijn nog in aanraking met sterke krachten van den vijand. Zij moeten trachten deze voortdurend

in Zuidoostelijke richting terug te dringen. Daardoor wordt dan voor het 6<sup>de</sup> Leger ook den weg over de Moezel, tusschen Toul en Epinal, vrij gemaakt. Of het gelukken zal, om hier, in vereeniging met het 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger, noemenswaardige afdeelingen van den vijand tegen de Zwitsersche grens te dringen, kan nog niet worden overzien („ist noch nicht zu übersehen”).

De opdracht voor het 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger blijft, in de eerste plaats, het vasthouden van den vijand vóór hun front. Zoo spoedig mogelijk moet tot den aanval tegen de Moezel, tusschen Toul en Epinal, worden overgegaan; zich daarbij tegenover deze vestingen te beveiligen.

Het 3<sup>de</sup> Leger marcheert op Troyes—Vendeuvres. Naar gelang van den toestand, zal dit leger gebruikt worden ter ondersteuning van het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger, in Westelijke richting over de Seine, dan wel om deel te nemen aan de gevechten van onzen linkervleugel, in Zuidelijke of Zuidoostelijke richting.

Te dien dien einde gelast Zijne Majesteit:

1. Het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger blijven tegenover het Oostfront van Parijs, om vijandelijke ondernemingen uit Parijs offensief tegemoet te gaan: 1<sup>ste</sup> Leger tusschen Oise en Marne; 2<sup>de</sup> Leger tusschen Marne en Seine. Het 2<sup>de</sup> Cavaleriekorps bij het 1<sup>ste</sup>, het 1<sup>ste</sup> Cavaleriekorps bij het 2<sup>de</sup> Leger.

2. Het 3<sup>de</sup> Leger marcheert richting Troyes—Vendeuvres.

3. Het 4<sup>de</sup> en 5<sup>de</sup> Leger hebben door een vastberaden oprukken in Zuidoostelijke richting, den overgang van de Boven-Moezel voor het 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger mogelijk te maken. Rechtervleugel 4<sup>de</sup> Leger over Vitry; rechtervleugel 5<sup>de</sup> Leger over Révigny. 4<sup>de</sup> Cavaleriekorps heldert voor het front van het 4<sup>de</sup> en 5<sup>de</sup> Leger op.

4. Opdracht 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger blijft onveranderd.

Hetgeen ons in dit bevel 1) allereerst opvalt, is de mededeeling, dat het Opperbevel tot het inzicht is gekomen, dat een tegen de Zwitsersche grens dringen van het geheele Fransche Leger thans niet meer mogelijk is. Hierdoor komen wij tevens te weten, dat dit tegen de Zwitsersche grens dringen het plan van het Duitsche Opperbevel is geweest;

1) Eigenaardig zijn — althans voor deze periode van den oorlog — de beschouwingen, die aan het eigenlijke bevel voorafgaan. Hebben zij moeten dienen om te voldoen aan den eisch dat een bevel kort zij? M. i. zou het bevel niet het minst aan den eisch van duidelijkheid hebben behoeven in te boeten, en zouden herhalingen zijn vermeden indien de beschouwingen in het eigenlijke bevel zelf, verkort, waren opgenomen.

reeds eerder hebben wij aangetoond, dat vóór den 28<sup>sten</sup> Augustus de bevelen en operatiën dat plan waarschijnlijk niet tot grondslag hadden en verder, dat vermoedelijk eerst op den 30<sup>sten</sup>, een aanvang werd gemaakt met de manoeuvres, die tot het doel, dat met het plan werd beoogd, moesten leiden.

Dat aan dat plan nog op den 5<sup>den</sup> September werd vastgehouden, bleek door de geforceerde marschen van von Kluck's Leger, steeds pal Zuidoost, waardoor het 1<sup>ste</sup> Leger zich op den 5<sup>den</sup> reeds ter hoogte van Coulommiers bevond. Maar tot het plan behoorde niet alleen een *marcheeren* richting Zuidoost, . . . het geheele Fransche Leger moest tevens in die richting worden teruggeworpen. En, althans ten opzichte van het Fransche 6<sup>de</sup> Leger, ging hierin de uitvoering, zooals wij zagen, leelijk mank.

De veronderstelling ligt hier voor de hand, dat von Kluck de aanwijzing had, bij zijn marsch naar de Zwitsersche grens, Parijs rechts van zich te laten, en zich te veel aan de letter van die aanwijzing heeft gehouden. Hieruit zou men weer de gevolgtrekking kunnen maken, dat het Duitsche Opperbevel geene instructies had gegeven, voor ten opzichte van Parijs te nemen maatregelen, en hoe onaannemelijk dit ook moge schijnen, de feiten zijn geheel met die conclusie in overeenstemming.

Antwerpen werd door twee korpsen geobserveerd, Maubeuge werd door één korps belegerd. Givet had tot eind Augustus één divisie vastgehouden, voor de voorbereiding van de insluiting van Verdun had de Kroonprins zijn Leger met twee korpsen verzwakt, . . . tegenover Parijs liet von Kluck slechts één korps, en wel uitsluitend, om zijn leger gedurende den marsch, op de flank te beveiligen.

Thans had het Opperbevel ingegrepen, maar tevens was het gedwongen, het geheele plan te wijzigen, ja, te niet te doen, want het zag zeer juist in, dat het tegen de Zuidwestelijke grens werpen van noemenswaardige afdeelingen van het Fransche Leger, thans een operatie was geworden, waarvan een gunstig resultaat aan sterken twijfel onderhevig was.

Maar juist daarom achten wij het verkeerd gezien van het Duitsche Opperbevel dat het de beweging heeft willen doorzetten: het doel waarvoor het aanvankelijk het geheele Leger had ingezet, moest thans door een veel zwakker macht worden bereikt, en dat, niet-tegenstaande de vijandelijke krachten die zich hiertegen zouden zetten, nagenoeg dezelfde waren gebleven en de omstandigheden, met het steeds langer worden der verbindingslijnen, hoe langer hoe moeilijker werden.

Ware het mogelijk geweest, met het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger de legerplaats Parijs en het 6<sup>de</sup> Leger definitief in te sluiten, dan ware er voor de onderneming in Zuidoostelijke richting nog iets te zeggen geweest, in zoverre, dat Joffre dan de mogelijkheid zou zijn ontnomen, om, althans met Fransche troepen, zijn veldleger te versterken; maar waar het 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Leger alleen gebruikt konden worden, om één front der uitgebreide legerplaats bezig te houden, bestond het grootste gevaar, dat Joffre, al wat hij in Parijs missen kon, versterkt met de divisies die ondertusschen in Engeland werden op de been gebracht, zou gebruiken, om als reserve in te zetten, daar waar hem de kans zou geboden worden, op één der twee deelen, waarin het Duitsche Leger dan zou zijn gesplitst, de overwinning te behalen.

Toen het Duitsche Opperbevel, om „rekening te houden met het feit, dat de vijand in de nabijheid van Parijs sterke krachten samen-trok, en nieuwe formaties aanvoerde”, noodig oordeelde minstens twee sterke legers aan Parijs te binden, had het Opperbevel, m. i., het plan, om het Fransche Leger in Zuidoostelijke richting terug te werpen, g e h e e l moeten laten varen.

Een zwenking van het geheele leger naar het Zuidwesten, met het 1<sup>ste</sup> Leger als spil, achtereenvolgens naar de Aube, de Seine, de Yonne, de Loire, en dan verder naar het Noordwesten, had, m. i., van die noodzakelijkheid het gevolg moeten zijn, waardoor naast het behoud van het eenheidsfront, een grootere kans zou zijn verkregen, om het hoofddoel: vernietiging van het geheele geallieerde leger in Frankrijk, te bereiken.

Den weg naar het Westen openen voor het 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger, kon bij deze operatie even goed onder de oogen worden gezien. Het vrijmaken dezer twee legers als nevendoel, behoefde hier zelfs, in tegenstelling met de operatie richting Zuidoost, geen noodzakelijke eisch te zijn. Werd het nevendoel immers niet bereikt, dan zouden het 6<sup>de</sup> en 7<sup>de</sup> Leger, de Fransche 1<sup>ste</sup> en 2<sup>de</sup> Legers hebben kunnen blijven binden, zoo noodig door een opnieuw teruggaan op de lijn Metz—Straatsburg. Een dergelijke nevenoperatie paste niet in het kader van het door de Duitschers gekozen plan, aangezien dan de verbindingen van het operatieleger met Duitschland, zouden zijn verbroken.

Had het Duitsche Leger tot nu toe zonder legerreserve geope-reerd, thans, nu het Leger gesplitst werd, wordt het 3<sup>de</sup> Leger feitelijk hiervoor bestemd.

Eigenlijk had het 3<sup>de</sup> Leger tot nu toe weinig zelfstandigs te

verrichten gehad, en had het den schijn alsof èn het Opperbevel, èn de commandanten der nevenlegers, v o n H a u s e n ' s Leger bij den algemeenen opmarsch, de taak eener algemeene reserve hadden toegedacht, al kwam het die taak niet altijd na. Zoo had v o n H a u s e n zich aan de Maas — waar de opstelling van zijn leger zoodanig was, dat zoowel op het Samber- als op het Semoisfront zoo noodig steun kon worden verleend — niettegenstaande v o n B u l o w ' s duidelijke wenken, de kans laten ontglippen, het 5<sup>de</sup> Fransche Leger af te snijden; zoo was het 3<sup>de</sup> Leger op dringend aanzoek van den Hertog van Wurtemberg en op last van het Opperbevel, afgebogen om het 4<sup>de</sup> Leger, daarna samen met het 4<sup>de</sup>, het 5<sup>de</sup> Leger hulp te verleenen; zoo had ook v o n B u l o w aan de Oise de hulp van v o n H a u s e n ingeroepen, echter op een oogenblik dat deze die hulp niet verleenen kon.

Thans werd het 3<sup>de</sup> Leger definitief voor die taak aangewezen; alleen is het zeer de vraag, of het thans hiertoe in staat zou zijn. Het Fransche front was aan de Marne weer geheel gesloten, en het was derhalve te verwachten, dat het 3<sup>de</sup> Leger niet met rust zou worden gelaten. Vermoedelijk echter heeft F o c h ' s teruggaan, v o n H a u s e n , en daardoor ook het Opperbevel, parten gespeeld. Tenminste, op den 5<sup>den</sup> September rekende de Commandant van het 3<sup>de</sup> Duitsche Leger, het gebied tusschen Châlons sur Marne en Troyes, als in hoofdzak van vijanden vrij en werd hij in die meening versterkt, doordat hij in Châlons vernam, dat de hoofdkrachten van den vijand, per spoor naar Parijs waren vervoerd! Voor een deel zal de verklaring van deze vergissing moeten gezocht worden in het gemis aan zelfstandige cavalerie bij het 3<sup>de</sup> Leger.

Het is opmerkelijk dat aan v o n H a u s e n , bij de taak die hem nu opgedragen werd, nu ook nog geen cavalerie ter beschikking werd gesteld 1).

„Het Duitsche 1<sup>ste</sup> Leger moet tusschen Oise en Marne blijven!”

Het is toch niet aan te nemen, dat het Duitsche Opperbevel niet wist, dat v o n K l u c k op den 5<sup>den</sup> September de Marne al een dagmarsch gepasseerd zou zijn en de Grand Morin zou bereiken! Moest het 1<sup>ste</sup> Leger dan rechtsomkeert maken, en daarna naar het Westen zwenken? Of stoorde v o n K l u c k zich niet aan de bevelen? Wilde hij zijn plan, om tot de Seine de vervolging voort te

1) Volgens v o n H a u s e n ' s „Erinnerungen an den Marnefeldzug 1914” werd thans wel een cavaleriedivisie bij het 3<sup>e</sup> Leger ingedeeld; deze divisie is echter nimmer verschenen.

zetten, doorzetten? Kon hij zich niet met de inconsequentie, om eerst op Parijs, dan naar het Zuidoosten, vervolgens weer op Parijs te worden gedirigeerd, vereenigen?

Men zou het wel haast denken, want ook nog op den 5den September zet hij zijn korpsen nog steeds in Zuidelijke richting aan, hoewel hij 's avonds te voren het voorloopig bevel had ontvangen, waarbij hem werd gelast, met zijn Leger vóór het Oostfront van Parijs te blijven!

Hoe het zij, één feit staat vast: doordat het Joffre gelukt was op zijn Westelijken vleugel een nieuw Leger te vormen, doordat hij nog steeds meer troepen aan zijn overige legers wist te onttrekken en in Parijs samen te hoopen, — zooals wij weten, niet om deze aan het veldleger te onttrekken — doordat, bij toeval, het 6de Leger op Parijs was teruggegaan, was den Duitschers het initiatief ontnomen.

Zouden de Franschen zich thans van het initiatief weten meester te maken?

Joffre's bedoeling was: twee legers — het 6de en het Britsche — vóór het Oostfront van Parijs, de 5de, 4de en 3de Legers in de algemeene lijn Joinville—Fontainetbleau opstellen. Na een zekeren tijd van voorbereiding zou uit die opstelling tot het offensief worden overgegaan.

Het plan was hoofdzakelijk beïnvloed geworden door het voor langs het Oostfront van Parijs defileeren van den Duitschen rechtervleugel. Joffre wilde dus terdege van de gelegenheid gebruik maken, die hem werd aangeboden door von Kluck . . . niet door het Duitse opperbevel.

Veronderstellen wij trouwens eens, dat aan de Duitse zijde gevolg was gegeven, aan de bevelen die het Opperbevel op den 4den en 5den September had uitgegeven: tegenover de twee Fransche legers, op het Oostfront van Parijs, zouden in den tijd, die Joffre dacht te besteden aan het opnieuw ordenen der verbanden, het aanvoeren van versterkingen, het aanleggen van stellingen enz., het 1ste en 2de Duitse Leger zijn komen te staan; von Hausen zou weer met Foch te doen hebben gekregen, de Hertog van Wurtemberg en de Kroonprins weer respectievelijk met het 4de en 3de Fransche Leger; alleen het Fransche 2de Leger zou, ten opzichte van het 2de Duitse Leger, een gunstige flankopstelling hebben ingenomen. Overigens zouden de marschrichtingen der Duitse legers zoo zijn geweest, dat men zich voor de Geallieerde Legers moeilijk ongunstiger omstandigheden om tot het offensief over te gaan, kan indenken. Van een manoeu-



vreeren, van een bijzondere operatie tegen den Duitschen rechtervleugel, zou geen sprake hebben kunnen zijn. Het eenige initiatief, dat Joffre zou hebben kunnen betoonen, was alsdan: het overgaan tot een frontaal offensief, zonder meer, en het is zeer de vraag, of hij hiervoor te vinden ware geweest.

Doch zoover zou het niet komen.

Dank zij Galliéni, kwam het initiatief eerder aan de Franschen.

Aan Galliéni kwam de eer toe, duidelijk het gevaar te hebben ingezien waarin von Kluck zich had begeven, onmiddellijk een flinke activiteit te hebben betoond, en door zijn aandringen Joffre er toe te hebben gebracht, het algemeen offensief te ontketenen.

Sommigen zijn zoover gegaan, Galliéni, vanwege het belangrijke aandeel, dat hij daardoor in den slag aan de Marne heeft gehad, te beschouwen als de man, die Frankrijk heeft gered. Dit is m. i. onjuist. Hanotaux, die vermoedelijk hierbij o. a. ook op deze aangelegenheid doelt, zegt terecht:

„Het zou in strijd zijn met het gezonde verstand om te veronderstellen, dat, indien deze of gene burgerlijke of militaire autoriteit niet tusschenbeiden ware gekomen, Joffre, den slag, dien hij wel wist voor te bereiden, ook niet zou hebben weten te leveren.

Men kan al het hulpbetoon, de medewerking, de raadgevingen, en de betoonde zelfverloochening, alle onmisbaar en volkomen den stempel dragende van de meest reine vaderlandsliefde, ten volle recht laten wedervaren, maar men doet het wijste, de dingen te zien, zooals zij zich werkelijk hebben voorgedaan: de algemeene bevelhebber heeft de volle verantwoordelijkheid gedragen; hij is het, die de bevelen heeft onderteekend; indien hij verslagen zou zijn geworden, zou hij het geweest zijn die den last zou hebben moeten dragen van de nederlaag; kortom, hij is het, die het bevel gevoerd heeft; dus, de slag is zijn werk, en zijn werk alleen...”.

Aan Galliéni dan, was het duidelijk geworden, dat het 1ste Duitsche Leger zijn opmarsch over de Marne in Zuidelijke richting had voortgezet, en slechts één korps ten Westen van de Ourcq had achtergelaten. Op den 4den September wezen de tot 9.00 voorm. ingekomen berichten er op, dat ook dit korps zich over Nanteuil, naar het Zuidoosten, richting Lizy en Meaux, in beweging had gesteld.

Galliéni wilde zoo spoedig mogelijk van de gelegenheid gebruik maken, om de Duitschers in de flank te vallen. Aan Maunoury,

wiens leger ongeveer in de lijn Luzarches—Monthyon stond opgesteld, gelastte hij om 9.00 voorm. zich gereed te houden, om in den namiddag te kunnen afmarcheeren, ten einde den volgenden dag, 5 September, van uit het Oostfront van Parijs, en in vereeniging met het Britsche Leger, den Duitschen rechtervleugel te kunnen aanvallen. Nadere bevelen zouden volgen, zoodra Galliéni op de hoogte was van de aanvalsrichting, die het Britsche Leger, thans in de lijn Lagny—Jouy le Châtel opgesteld, zou nemen.

Galliéni meende stellig op de medewerking der Engelschen te kunnen rekenen. Daags te voren toch had French — door zijn vliegeniers voortdurend goed ingelicht omtrent de bewegingen van het Duitsche 1<sup>ste</sup> Leger — aan Galliéni telefonisch medegedeeld dat hij van plan was, in den avond van den 4<sup>den</sup> September met zijn Leger in Oostelijke richting op te rukken, vooral indien het 6<sup>de</sup> Leger zich bij de voorwaartsche beweging zou aansluiten. Weliswaar was op die mededeeling 's middags een bericht gevolgd, dat French — nu hij Joffre's Instructie Nr. 4 en de Nota voor de Legercommandanten had ontvangen 1) — alleen dan met het 6<sup>de</sup> Leger krachtig zou samenwerken, indien hij daarbij gesteund zou worden door de Fransche strijdkrachten, ter weerszijden van het Britsche Leger opgesteld; doch aangezien Galliéni thans zekerheid had, dat van het 1<sup>ste</sup> Duitsche Leger, de IIe, IIIe, IVe en IXe Legerkorpsen reeds de Marne hadden bereikt, verwachtte hij dat French — wiens Leger bij een opmarsch in Oostelijke richting toch in ieder geval op de rechterflank gedekt zou zijn door het 5<sup>de</sup> Leger — geen oogenblik zou dralen om met het 6<sup>de</sup> Leger tot den aanval over te gaan. Bovendien was het aan Galliéni bekend, dat Joffre French had uitgenoodigd, de Seine niet te overschrijden en tusschen Seine en Marne te opereeren, voor het geval dat de Duitschers in Zuid-Oostelijke richting zouden blijven marcheeren.

Helaas, weer bleek tevergeefs op French's medewerking gerekend: kort nadat het bevel voor de gereedstelling van het 6<sup>de</sup> Leger was uitgegeven, ontving Galliéni bericht van French dat zijn Leger, nadat het op den 4<sup>den</sup> zou hebben gerust, den volgenden dag den marsch naar den linker Seine-oever zou aanvaarden! French zou den terugtocht in drie dagmarschen doen uitvoeren, om in de gelegenheid te blijven, voor het geval dat het 6<sup>de</sup> Leger

1) Galliéni ontving deze bescheiden eerst den 4den September 's ochtends, nadat hij den 3den 's avonds aan het Algemeen Hoofdkwartier zijn voornemen om de Duitschers in de flank aan te vallen had medegedeeld, en om inlichtingen had gevraagd. Deze inlichtingen — de Instructie en de Nota — hadden Galliéni veeleerder, en ongevraagd, moeten zijn verstrekt.

toch in Oostelijke richting zou oprukken, dit Leger na het beëindigen van de eerste etappe, te kunnen ondersteunen. Die medewerking (?) werd intusschen nog afhankelijk gesteld van de handelingen van het 5<sup>de</sup> Fransche Leger en van die der Duitschers!

Toch hoopte Galliéni nog French tot een ander inzicht te kunnen brengen; te dien einde was hij omstreeks 3 uur 's middags in het Britsche Hoofdkwartier (Melun), doch French en diens Chef van den Staf (Wilson) waren afwezig, en de Sous-Chef (Murray) wenschte zich tot niets te verbinden.

Eerst om 11.30 nam. begreep Galliéni dat niet langer op de Britsche medewerking te rekenen viel. Op dat uur ontving hij bericht van Murray dat French nog niet in het Hoofdkwartier was teruggekeerd, doch dat orders waren uitgegeven, volgens welke het Britsche Leger op den 5<sup>den</sup> zou staan in de lijn Ormeaux—Tournan—Ozoir, wat een terugtocht van 20 K.M. beteekende!

Het is zeker geen toeval, dat French in zijn werk „1914” zich zoo weinig uitlaat over zijne onderhandelingen met Galliéni op 3 en 4 September, en den indruk tracht te vestigen dat Galliéni op laatstgenoemden datum zijn Hoofdkwartier kwam bezoeken, uitsluitend om Joffre's bevelen over te brengen! Als redenen voor de voortzetting van den terugtocht vermeldt French alleen, dat hij vrees koesterde voor zijn rechtervleugel. De toevoeging: „Hierdoor” — d. w. z. door den terugtocht eenige mijlen naar het Zuiden voort te zetten — „werd het aantrekken van versterkingen, levensmiddelen en materieel vergemakkelijkt”, doet in het boek van den Britschen Opperbevelhebber pijnlijk aan.

*(Slot volgt.)*

## Een „hoofd“-zaak.

Hoewel ik er heelemaal geen aanspraak op maak in dit artikeltje een hoofdzaak te behandelen, wilde ik toch de aandacht vestigen op een „hoofd“-zaak, n.l. het hoofddekseel der beroepsmilitairen.

Wanneer men de wapens, korpsen en dienstvakken, voor welke het bezit ook van een uniform van donker laken verplichtend is, uitschakelt en mede hen buiten beschouwing laat, die de uniform van vervallen model afdragen, is het eenige hoofddekseel van alle beroepsmilitairen tot en met den rang van kolonel, de grijze veldkepi, een hoofddekseel, dat in den loop der mobilisatie werd ingevoerd om te voldoen aan den eisch van minimum-zichtbaarheid.

Hoewel de vereenvoudiging der uniformen zooals men dat noemt „in den geest des tijds” ligt, geloof ik toch, dat het onjuist gezien is en een miskenning aan den dag legt van de den mensch — dus ook den militair — nu eenmaal ingeboren gepaste mate van ijdelheid, om dien eenvoud zóó ver te drijven, dat het uiterlijk voorkomen van den militair daaronder bepaald lijdt. Want al moge de veldkepi (waarom toch niet het goed-Nederlandsche woord „pet”?) misschien practisch zijn (m. i. is zij zeer onpractisch), heel leelijk zal iedereen, die over een slechts luttele smaak beschikt haar zeker vinden. Bovendien behoort dit hoofddekseel heelemaal niet bij een van gouden (zilveren) versierselen voorziene (korte) jas, die bedoeld is als meer gekleede uniform. Een burger maakt toch ook geen visites in jaquet, met sportpet op! Dus: of men schaffe de korte jas af en behoude slechts de velduniform, of men behoude de korte jas op den voet als bepaald in L. O. 1919, B 361, doch voere dan daarbij voor de beroepsofficieren een daarbij passend hoofddekseel in. Gaat men tot het eerste over, dan mag men het niet meer incorrect vinden dat officieren, die van oordeel zijn dat men nu eenmaal niet in zijn werkpak (en dat is de velduniform voor ons) visites maakt, zelfs bij hun chefs beleefdheidsbezoeken afleggen in daartoe geschikte burgerkleeding. Besluit men tot het tweede dan dient een grijze pet ingevoerd te worden van hetzelfde model als de tegenwoordige kepi, doch voorzien van een zwart verlakte klep en stormband, zoomede van twee gouden (zilveren) biesen voor subalterne en drie voor hoofdofficieren (de 3<sup>de</sup> om den bol); daarbij ware te

bepalen, dat dit hoofddekse! bij alle diensten, behalve bij die in veldtenuë, mag gedragen worden.

Deze kleine uniformwijziging zal zelfs hun, die een groote aantrekkelijkheid zien in vereenvoudiging, niet erg hinderlijk zijn, te minder daar zij niet kostbaar is, ook in verband met het voorstel om het hoofddekse! in bijna alle diensten te mogen afdragen.

De wijziging ware tevens aan te merken als een kleine tegemoetkoming in de door zeer vele officieren gevoelde hinderlijke tenachterstelling van de Infanterie, Veld- en Vestingartillerie en Genie (gezwegen van dienstvakken), die, in tegenstelling van de Cavalerie en het korps Rijdendë Artillerie, geen donkere uniform mogen dragen en zich maar tevreden moeten stellen met de leelijke grijze. Men make die uniform, door handhaving van de veldkepi als eenig hoofddekse!, niet nog leelijker dan zij al is.

X.

Beschouwingen over den aanval en de verdediging door  
de Compagnie en het Bataljon, naar aanleiding van  
de lessen getrokken uit den afgelopen oorlog.

DOOR

L. J. SCHMIDT,

*Kapitein der Infanterie, Leeraar a/d K. M. A.*

(Vervolg van bladz. 205.)

DE AANVAL VAN HET BATALJON.

*Frontbreedte.* Noemden wij voor de frontbreedte van de compagnie, bij een aanval over open terrein,  $\pm$  300 à 400 M., de frontbreedte van het bataljon kan in verhouding met vroeger eveneens grooter zijn.

In het algemeen verdient, meer nog dan vroeger, aan een groote diepteopstelling, veel waarde te worden toegekend, omdat daardoor de meer achterwaarts geplaatste afdeelingen over grootere bewegingsvrijheid kunnen beschikken. Deze hebben zij in meerdere mate noodig dan vroeger, waar de taak der reserven in hoofdzaak was „aanvullen en versterken van de voorgaande liniën, recht vooruit”.

Nu vormen de achtergebleven reserven meer een manoeuvreerende kracht, die ingezet wordt, tegen die deelen van de stelling, die aan een aanval het minst weerstand kunnen bieden.

Tevens dienen de reserven om mede te helpen steunpunten van den verdediger op de flank aan te grijpen.

Hiervoor hebben zij ruimte noodig, zoowel in de diepte als in de breedte en het is daarom niet verkeerd te achten wanneer bats-reserven van het eene bataljon oprukken over terrein, behoorende tot een nevenbataljon, mits deze opmarsch dien van het nevenbataljon niet schaadt.

De, op de 1e linie volgende bataljonsreserven hebben de volgende taak te vervullen.

a. het op sterkte houden van de voorste gevechtswiniën (dus niet het verdichten daarvan).

b. het geven van steun aan den aanval door het medehelpen bij het veroveren van steunpunten.

c. het doorzetten van den aanval bij een succes.

d. het beveiligen van de flanken van de doorgedrongen aanvalstroepen.

*c.* het geven van steun aan de voorste linie bij een mislukten aanval. Uit bovenstaande volgt, dat de bataljonsreserve niet te zwak mag zijn, omdat zij anders die veel omvattende taak niet behoorlijk kan vervullen.

Voert men een aanval uit met het doel een beslissing te verkrijgen, dan is het noodzakelijk, dat voldoende krachten worden achtergehouden, maar ook, dat men voldoende krachten in voorste lijn heeft. Dit kan men verkrijgen:

*a.* door 2 compagnieën voor de voorste lijn en 2 compagnieën voor bataljonsreserve te bestemmen.

*b.* door de frontbreedte van de voorste compagnieën in verband met het terrein niet te breed te nemen, waardoor deze compagnieën zelf uit meerdere golven kunnen bestaan, bijv.

Open terrein — 2 compagnieën voorste lijn, frontbreedte van het bataljon: 600 M., dus per compagnie: 300 M.; bedekt terrein — 2 compagnieën voorste lijn frontbreedte van het Bataljon: 300 M., dus per compagnie: 150 M. (men heeft in het laatste geval vanzelf een dichtere aanvalslinie).

Voert men een gevecht om tijdwinst en wil men derhalve geen beslissing, dan heeft het geen zin sterkere krachten achter te houden. Men heeft dan de volgende indeeling van het bataljon:

3 compagnieën in voorste lijn.

Open terrein — frontbreedte van het bataljon: 750 M.; bedekt terrein — frontbreedte van het bataljon: 600 M., zoodat men respectievelijk voor de compagnieën een frontbreedte verkrijgt van 250 en 200 M.

In open terrein kan, onder overigens gunstige omstandigheden, de frontbreedte nog meer worden opgevoerd, maar de compagnie in 2e linie kan dan, bij zoo'n groote frontbreedte, weinig of geen invloed op het gevecht uitoefenen. De gevechtskracht van de compagnieën kan men verhoogen, door het toevoegen van een aantal mitrailleurs boven het organieke aantal. Op deze wijze is men dan in staat een compromis te sluiten tusschen frontbreedte en aanvalskracht.

In bedekt terrein betrachte men de noodige voorzichtigheid met het te hoog opvoeren van de frontbreedte.

Door de onoverzichtelijkheid van het terrein toch, zijn verrassingen geenszins uitgesloten en al is de vijand op het moment, dat men hem aanvalt niet sterk, hij kan in dien tijd versterkingen hebben aangetrokken.

Behalve dat door bovengenoemde terreins- en gevechtsinvloeden,

de frontbreedte van het bataljon wordt beheerscht, heeft ook de plaats, welke het bataljon in het grootere verband inneemt een overwegende invloed.

Zoo zal de frontbreedte van een bataljon, dat zich bevindt op den vleugel van een strijdende troepenmacht kleiner moeten zijn, dan wanneer het aan beide zijden was aangeleund. De reden hiervan is niet ver te zoeken.

Tengevolge van het aan ééne zijde niet aangeleund zijn, zal een buitenwaartsche échelonneering van afdeelingen moeten plaats vinden, zoowel door de ondersteuningstroepen van de compagnie in 1e linie, als door de compagnie in 2e linie op den niet-aangeleunden vleugel.

Hierdoor kan de compagnie, welke aangeleund is, een normale frontbreedte behouden, maar de compagnie in 1e linie, welke niet aangeleund is, zal een minder groote frontbreedte moeten innemen, omdat daardoor de sectiën ondersteuningstroep ruimte krijgen. Ook de voorste sectiën van die compagnie moeten gevechtspatrouilles op hun flank uitzenden van één groep sterkte, waardoor zij vanzelf minder sterk worden en derhalve de tirailleurlinie bij normale breedte te ijl zou worden.

Het verdient aanbeveling om aan de afdeelingen, die de achter- en uitwaartsche échelonneering vormen, één of twee sectiën zware mitrailleurs toe te voegen, waardoor zij bij omvattingpogingen van de tegenpartij direct over een voldoende weerstandsvermogen kunnen beschikken. Dit toch is vooral in den bewegingsoorlog van overwegend belang. Is aan het bataljon infanteriegeschut toegevoegd, dan moet de opstelling van dit geschut rekening houden met de mogelijkheid om aan de uitwaarts geéchelonnerde afdeelingen vuurondersteuning tegen oogenblikdoelen te kunnen geven. Een opstelling van dit geschut achter den buitenvleugel van het bataljon is dus aanbevelenswaardig. De uitwaarts geéchelonnerde troepen vormen dan als 't ware vanzelf de artillieriedekking.

*Beveiliging. Opmarsch.* De opmarsch van het bataljon met het doel den manoeuvreervorm aan te nemen, geschiedt onder dekking van de Z. M's., die daartoe naar voren worden geschoven. Het is van groot belang dat deze absoluut gedekt en ongemerkt hun stellingen innemen, omdat, wanneer deze aan de tegenpartij bekend worden, hevig artilleriesvuur het gevolg zal zijn, waardoor de opmarsch van het bataljon ernstig zal worden geschaad.

De Z. M's. blijven in hunne opstellingen en laten de voorwaarts rukkende infanterie langs haar heen trekken. Zijn zij bij de voorste compagnieën ingedeeld, dan gaan zij mede voorwaarts met de 3e golf.



Zij worden toegevoegd aan den C. Ct. in wiens vak zij moeten werken. Zij komen onder diens bevelen te staan en ontvangen, zoo noodig, aanwijzingen omtrent de door hen te volgen gedragslijn, (bijv. het terrein waardoor zij voorwaarts moeten gaan, welke afdeelingen zij speciaal moeten steunen). De Z. M's. steunen met hun vuur het voorwaarts gaan der infanterie. Zij stellen zich zoo mogelijk op een hoog punt op en vuren dan over de infanterie heen, waartoe het zuiverder schot, tengevolge van de affuitage, hen in staat stelt. Het komt er voor hen op aan, te vuren en dus den aanval te steunen en niet om ongemerkt voorwaarts te komen, zonder vuur. Daaraan heeft de infanterie niets. Op een hoogte stellen zij zich derhalve achter den kam en vuren evenals de L. M's. in schuine richting, waardoor zij van voren gedekt zijn tegen direct vuur. Een opstelling van meerdere Z. M's. bij elkaar verdient geen aanbeveling, omdat zij daardoor een te groot doel bieden. De beide samenwerkende Z. M's. blijven op minstens 50 M. van elkaar.

*Gevechtdiepte.* De noodige gevechtdiepte wordt verkregen, naar voren. Heeft dus de ontwikkeling van uit de marschcolonne plaats, dan gaan de voorste twee compagnieën elk in de haar aangewezen aanvalstrook geleidelijk aan naar voren en komen dan volgens de aanwijzingen van den C. Ct. in manoeuvreervorm. Het verdient ten zeerste aanbeveling, dat de C. Ct. zijn sectiecommandanten met een eenvoudige schets de gewenschte opstelling van de compagnie aangeeft met vermelding van de nummers van de sectiën. Daardoor heeft elke Sectie-Ct. een overzicht over het geheel en kan dus beter zelfstandig werken. De beide overige compagnieën van het bataljon stellen zich op, volkomen gedekt tegen waarneming van uit de lucht. Zij zorgen, door het uitzenden van verbindingspatrouilles, verband te houden met de voorafgaande afdeelingen en marcheeren zelf op in manoeuvreervorm, zoodra de bevolen afstand verkregen is.

Deze compagnieën 2e linie zullen als regel de open flankcolonne met sectiën kunnen aannemen, met een grillige echelonnering desgewenscht ook de kruisformatie.

De Ctn. van deze compagnieën moeten goed op de hoogte zijn van het verloop van het gevecht in de voorste lijn, waartoe zij zelf naar voren gaan en het verloop van het gevecht waarnemen. Ten einde de bewegingsvrijheid niet te verliezen, moeten deze compagnieën 2e linie op 300 M. van de achterste afdeelingen van de voorste compagnieën blijven. Een innig verband tusschen haar en de voorafgaande compagnieën is noodzakelijk.

Zelf hebben de compagnieën 2e linie wederom een diepte van

± 300 M., zoodat daarmee de diepte van het bataljon is geworden :

Diepte van de 1e linie = ±	500 M.
Afstand . . . . .	300 M.
Diepte van de 2e linie = ±	300 M.
Totaal . . . . .	± 1000 M. (open terrein).

Deze gevechtdiepte wordt bij bedekt terrein, mist, duisternis, aanmerkelijk minder, omdat dan de opmarsch van de achter de 1e linie volgende afdeelingen gedekt kan geschieden.

*Houden van verband.* Bij een aanval met groote diepte of na het doorbreken van de vijandelijke stelling kunnen aanzienlijke afstanden tusschen de voorste afdeelingen van naast elkaar optredende troepen ontstaan.

In dat geval wordt vanzelf de richting gehouden op de voorste afdeeling en moet men zich niet laten ophouden door de meer achtergebleven afdeelingen. De beveiliging van de flank wordt verkregen door de diepteopstelling van het bataljon en door de Z. M's.

*Plaats van de Staven.* De staven moeten zoover mogelijk naar voren om zelf te zien.

De bataljonsstaf neemt de volgende maatregelen:

- a. meer vooruit wordt een waarnemingsofficier (officier + telefoon + 3 ordonnansen) gezonden,
- b. een gevechtsofstelling wordt ingenomen voor den staf,
- c. meerdere waarnemingsofficiëren worden aangewezen die telkens naar voren gaan en rapport uitbrengen omtrent den toestand in de voorste lijn,
- d. verbindingsofficiëren bij de nevenbataljons worden aangewezen. Deze officieren letten vooral op mitrailleurnesten, die het bataljon, waaraan zij zijn toegevoegd, niet heeft kunnen veroveren en die een gevaar opleveren voor het eigen, voorwaarts gaande bataljon. Het verdient aanbeveling, dat deze verbindingsofficiëren zelf de afdeelingen van het eigen bataljon geleiden naar de te nemen mitrailleurnesten, omdat zij het best op de hoogte zijn.

Uit vorenstaande beschouwingen volgt, dat het gevecht van de compagnie (bataljon) een ander karakter heeft aangenomen en tevens, dat daardoor de opleiding van recruten en kader in de nieuwe richting zal moeten worden geleid.

In het moderne infanterie-gevecht hebben zelfs de Groeps-Ctn. een bijna zelfstandige taak, zij moeten veel routine hebben. Hun dit bij

te brengen is, met de eenvoudige middelen waarover men beschikt, geen gemakkelijke opdracht. In de eerste plaats is het dan ook een gebiedende eisch, dat de compagnieën oefenen met de L. M's. en dat deze dus bij alle oefeningen mede doen. De compagnie zonder L. M's. is onvolledig uitgerust en het optreden met L. M's. moet een gewoonte worden voor de manschappen en het kader.

Verder zullen de volgende oefeningen moeten worden gehouden :

- 1<sup>o</sup>. het voorwaartsgaan in den frontaanval met verschillende ijle liniën (met L. M's en Z. M's.),
- 2<sup>o</sup>. het voorwaartsgaan met flankgroepen,
- 3<sup>o</sup>. het in de flank aangrijpen van mitrailleurnesten,
- 4<sup>o</sup>. de beoefening van het afwisselend voorwaarts gaan van front in flankgroepen bij den aanval op mitrailleurnesten,
- 5<sup>o</sup>. het vormen van flankgroepen op een bepaalden man van de groep.

De man moet leeren oogenblikkelijk te gaan liggen bij het ontvangen van mitrailleurvuur. Hij moet weten, dat niet hij zelf maar de L. M's. moeten vuren. Hij moet leeren, wanneer hij wel en wanneer hij niet moet schieten (niet schieten, wanneer hij gedekt ligt, wel schieten, wanneer hij ongedekt ligt; alleen vuren wanneer hij gedekt is opgesteld, als hij trefzekerheid heeft).

Bij elke velddienstoefening zullen bovenstaande beginselen moeten worden in acht genomen. Het vormen van dichte tirailleurliniën, zooals men nu nog steeds ziet, is als hoogst gevaarlijk te beschouwen. Al heeft men zelf geen L. M's. dan nog zal een dichte tirailleurlinie tegenover mitrailleurs de oorzaak worden van tallooze en noodelooze verliezen.

Wij nemen ons voor in een volgend opstel de verdediging te behandelen.

*(Wordt vervolgd.)*

## De leugen in het Karakter,

DOOR

FR. PAULHAN.

Vertaald onder toezicht van en met een inleiding voorzien door Dr. H. VAN DER HOEVEN JR., Zenuwarts te Utrecht. W. L. EN J. BRUSSE'S uitgeversmaatschappij *Rotterdam*.

Hoewel het niet de gewoonte is aan een „ter bespreking” gezonden boek een afzonderlijk artikel te wijden, achten wij het ditmaal wenschelijk van die gewoonte af te wijken.

Dr. H. van der Hoeven heeft een goed werk verricht door den arbeid van Paulhan „Les Mensonges du Caractère” onder zijn toezicht te laten vertalen en het daardoor toegankelijk te maken voor een grooter aantal lezers, die misschien afgeschrikt zouden worden door het moeilijke Fransch van het oorspronkelijke werk. Dr. v. d. Hoeven zegt zeer terecht in zijn inleiding: „Ik wensch dit boek in handen van ieder, die verantwoordelijkheid tegenover anderen draagt en o. a. vooral van vele militairen met Commandant achter hun naam. Ik zou er aan willen toevoegen ook van vele aspirant troepen-commandanten.

Deze inleiding draagt er veel toe bij, om voor den lezer het boek begrijpelijker te maken. Dit werk prikkelt tot objectiviteit en trekt den sluier weg, welke zich bevindt tusschen den schijn- en den waren mensch en laat eens duidelijk zien, dat de samenleving een ieder zonder uitzondering dwingt tot maatregelen; 't zij van aanval, 't zij van verweer, waarachter de kern van de persoonlijkheid verborgen raakt tot onvindbaar wordens toe en dat dus een ieder leeft achter een masker en evenzeer leugen achter zijn openhartigheid als openhartigheid achter de leugen verbergt of althans verbergen kan.

Wij verbergen onze zwakheden voor ons zelve; wij corrigeeren ze te nadrukkelijker naarmate zij een grooter zedelijk of maatschappelijk gevaar beteekenen, zonder dat ons die zwakheden eerst helder bewust zijn geworden. De leugen is noodig om in den strijd des levens overeind te blijven. Ze wordt een hefkraft tot vorming van de persoonlijkheid. Onze samenleving duldt een volledige openhartigheid niet. De mensch als kuddedier moet zich schikken en plooiën

en zijne driften beteugelen. Er heerscht een wedijver tusschen de gevoelselementen, die door den oogenblikkelijken indruk worden gewekt en verstandelijke overwegingen, die verder reiken. De oermensch leeft in ons. Wij wanen, dat hij gebannen is. Het is slechts leugen en zelfbedrog. In de massa breekt de oermensch door met zijn schrikwekkend karakter.

Paulhan onderscheidt in den menschelijken geest 2 hoofdgroepen, die lijnrecht tegenovergesteld zijn. De eene in hoofdzaak negatief, de andere van positief karakter; maar bij slot van rekening zijn ze beide zoowel positief als negatief. In de eerste groep wordt een al te sterke neiging, die gevaarlijk zou kunnen worden, krachtig teruggedrongen en verborgen. Door deze verdringing komen slechts die eigenschappen aan het licht, die de gevaarlijke neiging verbergen. In de 2e groep daarentegen ontwikkelt zich in positieven zin de schijn van een eigenschap, die in werkelijkheid niet of slechts in geringe mate aanwezig is. De eersten onderdrukken hun gevoeligheid, de anderen veinzen aandoeningen, die ze niet bezitten. De eerste vorm strekt vooral ter verdediging, de tweede tot den aanval. In deze weinige regels ligt de leugen van het karakter geheel besloten.

Het werk is verdeeld in 4 deelen. Het eerste deel behandelt de schijnbaar ongevoelige.

Dit type ontstaat en ontwikkelt zich omdat sommige menschen bijzonder teergevoelig zijn of omdat zij in hunne gevoeligheid meer dan een ander door de omstandigheden gekwetst worden, doordat zij te weinig op hunne omgeving gelijken en er zich niet aan aanpassen — en omdat zij bovendien ook het vermogen missen om hunne omgeving aan zich zelve aan te passen. Bij anderen heeft deze karaktertrek daarentegen een geringere beteekenis of komen hunne gevoelens en meeningen niet zoo heftig in botsing met die van hunne medemenschen. In gevaren van verschillenden aard past men andere afweermiddelen toe en in hetzelfde gevaar gebruikt ook een ieder die middelen, die zijn eigen natuur hem ingeeft. De voorzichtigheid, de beleefdheid, de moraal, het eigenbelang en het belang van anderen nopen iedereen bepaalde aandoeningen niet te uiten, een bepaald gevoel te onderdrukken of een bepaalde gedachte niet uit te spreken. Onze eigen hartstochten zijn altijd min of meer met elkander in strijd en onze verlangens zijn altijd min of meer vijandig aan die van onze medemenschen.

Het tweede deel behandelt de schijnbare gevoeligheid. Het type van den schijnbare ongevoelige is tegenovergesteld aan het type van den schijnbaar gevoelige. De laatste veinst gevoeligheid, zooals de eerste onverschilligheid voorwendde. Deze beide typen gaan meestal

samen in eenzelfde persoonlijkheid. Het is zeer nuttig voor den mensch den schijn aan te nemen, alsof hij aandoeningen, die hij niet gevoelt, wel gevoelt en de uiting van gevoelens, die bij hem zwakker blijven dan betamelijk is, te overdrijven. Dit nut berust op het wezen van de samenleving en wordt verhoogd door een reeks van ongeschreven wetten, die een machtigen en steeds toenemenden invloed hebben. De maatschappij zou de uiting van sommige gevoelens wel kunnen ontberen, maar van het oogenblik af, dat ze verplichtend zijn, kan ze er niet meer buiten.

Het derde deel behandelt eenige bijzondere vormen van simulatie.

In dit belangwekkend deel worden de navolgende hoofdstukken behandeld: de openhartigheid en de geslotenheid; naïviteit, onschuld en wantrouwen; trots en nederigheid; het veinzen der bedeesdheid; de kracht en zwakte van den wil; de moed en de lafheid; het veinzen door goedhartigheid en boosaardigheid; de zachtheid en de barschheid; het veinzen door bedachtzaamheid en door onbedachtzaamheid. De simulant bootst gewoonlijk een algemeen bekend type na. De simulatie lijkt soms uit vrijen wil te geschieden; zij blijft echter dikwijls en wel voor een zeer groot gedeelte onbewust.

Het is een maatschappelijke noodzaak, dat er schijn geboren wordt. Een ieder moet het zijne ertoe bijdragen, de een weinig, de andere veel.

Ook wordt een merkwaardige plaats in het leven ingenomen door conventies, die men niet bemerkt en niet begrijpt en die men desondanks vaag aanvoelt. Daar de simulatie aan den eenen kant nooit volmaakt is en het heldere inzicht aan den anderen kant evenmin, zijn er slechts verschillen in graad tusschen de gevallen. De verantwoordelijkheid van de dwaling valt altijd, ten minste voor een deel terug op hem die er het slachtoffer van is en voor een ander deel op hem, die er de oorzaak van is. Iedere vorm van beschaving, ieder milieu, iedere samenleving, iedere manier van denken en handelen laat leugens ontstaan en doet er andere verdwijnen, geeft althans aan oude combinaties van wenschen een nieuw voorkomen.

In het vierde deel worden samenvattende beschouwingen behandeld.

In het eerste hoofdstuk de algemeenheid van het veinzen en het wezen ervan. De schrijver zegt: In elke simulatie zijn twee altijd werkelijk bestaande elementen, maar die elk voor zich grootelijks in waarde kunnen verschillen. De uitersten worden gekenmerkt, aan den eenen kant door het maximum handigheid van dengene die bedriegt bij het minimum onhandigheid van den waarnemer; aan den anderen kant door het minimum handigheid, bewuste wilskracht of instinctmatig combinatievermogen van den veinzer, bij een maximum onhandigheid of medeplichtigheid van dengene, die dupe is. Tusschen

deze twee uitersten liggen al de tusschentrappen en al de verwickelingen zonder dat wij het recht hebben, bij den eenen trap eerder stil te staan dan bij een anderen om een grenslijn te trekken. De simulatie van karaktertrekken is dus een maatschappelijk verschijnsel; het resultaat van een soort samenwerking van verschillende elementen, waarin de medewerkers, dan weer schijnbare tegenstanders en dan weer eens medestanders zijn, maar waarin zij steeds met elkaar verbonden blijven en gesteund worden door het maatschappelijk geheel, waar zij beiden deel van uitmaken. Elke neiging ontstaat slechts en gaat over in een handeling door het spel van tegenstrijdigheid en contrasten: d. w. z. dat er overal simulatie en dissimulatie is. De simulatie bestaat altijd en overal, doch zij is nergens en nooit absoluut.

Het 2e hoofdstuk behandelt het algemeene mechanisme van het veinzen.

De simulatie heeft tot uitgangspunt een oneenigheid, die zij verergert om haar te verhelpen. Als wij willen verbergen wat wij zijn, of willen schijnen wat wij niet zijn, doen wij dit omdat het onaangenaam of gevaarlijk zou zijn, te lijken zooals wij zijn, omdat het voor ons in verschillende opzichten voordeelig is, om anders te lijken. Deze oneenigheid vergroot de veinzer en laat hij op één kant van zijn karakter of van zijn stemming, op één denkbeeld, op één geheel van gebaren, in één woord op één geestestoestand, een sterk licht vallen. Een ten uitvoer gebrachte simulatie is het uitgangspunt van een min of meer belangrijken invloed op de omgeving van den veinzer. De generalisatie van uit hun aard ondergeschikte eigenschappen, bijv. het schijnbare overwicht van enkele elementen van den geest, verleidt den bedrogen waarnemer tot een nog sterkere generalisatie in de voorstelling, die hij zich van den veinzer maakt. De bedrogene brengt stelsel in zijne voorstelling en dat is het doel van het stelsel van den veinzer, omdat het 't middel is, waardoor het stelsel van den bedrogene de gewenschte resultaten kan opleveren.

In het 3e hoofdstuk wordt behandeld: De noodzakelijkheid van het veinzen en de wijze, waarop men het moet uitleggen. De schrijver gelooft in de noodzakelijkheid van het veinzen. Zoolang er in den mensch en in de maatschappij tezelfder tijd harmonie en disharmonie zullen bestaan, een neiging tot ordenen en tot tegenwerking van deze neiging, moet de simulatie optreden en mag men niet gelooven dat, noch kan men begrijpen hoe, deze voorwaarden voor de leugen ooit onderdrukt zullen worden; evenmin dat er een individueel of sociaal wezen zou kunnen zijn zonder harmonie of zonder disharmonie. Wij weten niet; wij gelooven en zoolang de onwetendheid bestaat is het verschil in meeningen onvermijdelijk en ten slotte gewettigd.

De eigenschappen van den geest moeten heel betrekkelijk opgevat worden. Haar waarde blijft conventioneel en praktisch. Zij zijn afhankelijk van een gegeven maatschappelijken staat en van den zielstoestand van hen, die ze beoordeelen en zij veranderen met dezen. Wanneer wij van iemand zeggen, dat hij goed of bescheiden is, is dit niet zoozeer een feit, of een geheel van psychische feiten, waarnemen als wel eenvoudig een oordeel vellen over zijn handelingen door middel van conventies, geijkte sociale wetten en vooroordeelen, die de kracht van wetten hebben. En het zou niet anders kunnen zijn.

Naarmate de werkelijkheid der eigenschappen afneemt, neemt ook de werkelijkheid der simulatie af. Tot op zekere hoogte is de simulatie zelf gesimuleerd.

Moge dit werk door vele troepencommandanten gelezen worden. Het zal hun psychologische kennis zeer verrijken en hun tot voordeel strekken, daar nog altijd de moreele strijdkrachten de belangrijkste zijn hetgeen Lebon zoo treffend juist heeft gezegd, n.l.: „Dans ses préparatifs de guerre L'Allemagne avait tout prévu, sauf des facteurs psychologiques. Ils devinrent assez puissants pour soulever le monde contre elle.”

H. C. R.



## Bezuiniging door wijziging in de Vredesorganisatie,

DOOR

C. WEBB,

*Majoor der Infanterie.*

Blijkens mededeelingen van den afgetreden M. v. O. Alting von Geusau bestaat het voornemen om bezuinigingsredenen de vredesorganisatie van het Wapen der Infanterie in diër voege te wijzigen, dat het vredesregiment niet meer uit 3 bataljons zal bestaan, doch uit eene oefeningsafdeeling met kaderschool, waarbij het jaarlijks voor het regiment bestemde gedeelte der militie voor eerste-oefening wordt ingedeeld, en wel telkens  $\frac{1}{3}$  gedeelte daarvan, liggende het in de bedoeling het voor de infanterie bestemde deel der militie jaarlijks in drie ploegen op verschillende tijdstippen in te lijven voor eerste-oefening, telkens voor zes maanden.

Ik vermeen, dat door vorengemelde regeling een zeer belangrijk gedeelte van de opleiding van den troep niet tot zijn recht kan komen, met name het oefenen in bataljonsverband.

Door eene andere wijziging van de vredesorganisatie en van de dislocatie en door het doen opkomen der militie bij de Infanterie in twee gelijke jaarlijksche ploegen, elk gedurende zes maanden, kan naar mijne meening daarin alleszins verbetering gebracht worden, gepaard aan belangrijke bezuiniging en minder ingewikkelde mobilisatie van het Infanterie regiment.

Het navolgende wordt daartoe in overweging gegeven.

1e. De beide regimenten eener Infanterie brigade worden gelegerd in één garnizoen, met reeds bestaande goede kazerne en voldoende oefeningsterrein, een en ander geschikt voor een nagenoeg oorlogssterk bataljon.

2e. Elk regiment betaat uit één bataljon (I), samengesteld uit 4 compagnieën, één mitrailleurpeloton en een sein- en telefoonafdeeling. De beide andere bataljons (II en III) bestaan in vredestijd slechts „op papier”.

De beide jaarlijksche ploegen worden voor eerste-oefening onder de wapenen gehouden:

van half Februari tot half Augustus de eerste ploeg,  
en van half Augustus tot half Februari de tweede ploeg.

Bij elke brigade worden de miliciens v. d. eerste ploeg ( $\pm$  700 recruten) ingedeeld bij het bataljon (I) van een der beide regimenten, en die v. d. tweede ploeg ( $\pm$  700 recruten) bij het bataljon (I) van het andere regiment.

4e. Bij vertrek met groot verlof van de 1e ploeg (half Augustus) blijft gedurende zes maanden een klein „blijvend gedeelte” ( $\pm$  75 à 100 man) achter, voor wacht-, corvee- en andere diensten, dat ingedeeld wordt bij het bataljon (I) van het andere regiment, waarbij de 2e ploeg half Augustus voor eerste-oefening opkomt.

Op overeenkomstige wijze wordt gehandeld bij vertrek met groot verlof van de 2e ploeg.

5e. Het bij één der ploegen opgeleide kader uit de militie gaat bij vertrek met groot verlof van die ploeg over naar het andere regiment der brigade, om bij de andere ploeg practisch op te treden als instructeur (aanvankelijk als hulpinstructeur) en als aanvoerder.

Bij het bataljon (I) der brigade waarbij gedurende zes maanden geen militieploeg voor eerste-oefening onder de wapenen is, wordt het beroepskader in de gelegenheid gesteld om binnen een bepaalde tijdruimte gedurende eenigen tijd met verlof te gaan, en wordt het kader theoretisch verder opgeleid, bekwaamd en op de hoogte van zijn taak gehouden, voorts wordt het, volgens een bepaalde regeling, gedetacheerd bij gymnastiek- of schietschool, enz. Ten slotte is het beroepskader van dit bataljon bestemd voor wachtdienst en verschillende employementen, ten einde al het kader van het andere bataljon (I) der brigade, waarbij gedurende die zes maanden wel recruten onder de wapenen zijn, voor de instructie beschikbaar te doen stellen.

6e. Bij mobilisatie kan uit de jongste 6 lichteningen iedere compagnie van het I Bat<sup>on</sup> van elk regiment zich verdrievoudigen, en daardoor verkregen worden de gelijkgenummerde compagnieën van de IIe en IIIe Bataljons. Op gelijke wijze ware te handelen met het Mitr. Peloton van het Ie Bataljon, terwijl uit de sein- en telefoonafdeeling personeel verkregen moet worden voor die afdeelingen bestemd voor brigade- regiments- en bataljonsstaven.

7e. Bij mobilisatie ware het brigade-depôt te formeeren uit de 7e en 8e lichting, terwijl uit oudere lichteningen reserve-bataljons waren te formeeren op overeenkomstige wijze als onder „punt 6e” beschreven, tot een zoodanig aantal als noodig mocht zijn voor bezettingstroepen, etappetroepen en voor uitbreiding van het Leger.

De landweerbataljons kunnen in verband hiermede vervallen.

8e. Wil de opleiding van  $\pm$  175 recruten bij elk der 4 compagnieën van het vredesbataljon vruchtdragend zijn, dan moet in het bijzonder gedurende de eerste drie maanden — het tijdperk der individueele

opleiding — beschikt kunnen worden over voldoende en goede instructeurs, die voortdurend bij de opleiding aanwezig zijn.

Voorts is het noodzakelijk, wil bij mobilisatie het verdrievoudigen der onderdeelen vlot van stapel loopen, dat reeds in vredetijd bij die onderdeelen over zooveel beroepskader beschikt kan worden, dat bij ieder te formeeren oorlogs-onderdeel (Comp<sup>ie</sup>, Mitr. pel.) een minimum aantal beroepskader kan worden ingedeeld.

9e. Alle boekwerken, orders, administratieve bescheiden, enz., noodig om de onderdeelen van de IIe en IIIe bataljons der regimenten administratief zelfstandig te kunnen doen optreden, moeten in vredetijd nauwkeurig worden bijgehouden door personeel, in oorlogstijd daarbij ingedeeld.

10e. Indien, met het oog op de landsverdediging, het „bepaald noodzakelijk” wordt geacht, dat sommige grens- en kustplaatsen voortdurend met infanterie belegd zijn, en niet op andere wijze daarin voorzien kan worden, dan verdient het aanbeveling twee Compagnieën in die plaatsen te legeren, en van elk regiment der brigade ééne compagnie daarvoor te bestemmen.

De mobilisatie der uit die 2 comp<sup>n</sup> te formeeren comp<sup>n</sup> der IIe en IIIe bataljons zou dan, zoonoodig, verwijderd van de grens kunnen geschieden.

## Gegevens vreemde legers.

### DENEMARKEN.

1. **Eerste Oefeningstijd.** Infanterie  $5\frac{1}{2}$  maand. Cavalerie 7 maanden, evenwel blijft 85 % nog bovendien  $11\frac{1}{2}$  maand; totaal dus  $18\frac{1}{2}$  maand. Veldartillerie: kanonniers 9 maanden, stukrijders 1 jaar.

2. **Reservekader.** Officieren en onderofficieren der reserve zijn, ongeacht hun aantal dienstjaren, in dienst steeds jonger dan hun ranggenooten van de linie.

De officieren en onderofficieren uit de militie, hebben een rang lager dan het beroepskader, waarvan de laagste rangen resp. eerste-luitenant en sergeant zijn.

### FRANKRIJK.

1. **Legerbegrooting voor 1920.** Gewone uitgaven, 2533 miljoen francs. Uitgaven voortvloeiend uit den oorlog, waarbij inbegrepen pensioenen, premïën enz., 2754 miljoen francs.

2. **Belegeringspark.** Bij beschikking van den Minister van Oorlog is een artilleriebelegeringspark (parc d'artillerie d'assaut) opgericht. Dit park blijft in de vredesorganisatie opgenomen.

3. **Bewapening.** Terwijl in Duitschland de lans voor de cavalerie behouden blijft, zal, ook op grond van de oorlogservaring, dit wapen in Frankrijk worden afgeschaft.

4. **Dienstvoorschriften.** Van de navolgende, meerendeels belangrijke dienstvoorschriften, is een nieuwe druk verschenen. Zij zijn niet meer geheim en in den boekhandel te verkrijgen, t. w. de „Instruction sur”:

I. les actions d'éfensives des grandes unites dans la bataille. 1919. ( $2\frac{1}{2}$  francs).

II. l'action offensive des grandes unites etc. 1919. (5 francs).

III. le combat offensif des petites unites. 1919.

IV. l'emploi tactique des mitrailleuses. 1918.

- V. le fusil mitrailleur modèle 1915 C.S.R.G. 1919.
- VI. mitrailleuses françaises d'infanterie. 1918.  
(gids voor den leerling-mitraillist).
- VII. le canon de 37 m.M. modèle 1916. 1919.
- VIII. le mortier Stokes de 81 m.M. modèle 1918.
- IX. manuel du chef de section d'infanterie. 1918.  
(is vooral van belang).
- X. l'emploi tactique des autos-mitrailleuses et des  
canons-autos opérant en liaison avec la cavalerie. 1918.
- XI. l'emploi de la cavalerie dans la bataille. 1919.
- XII. la liaison pour les troupes de toutes armes. 1919.

Toelichting. Bovengenoemde voorschriften komen geheel overeen met de geheime edities, daarvan tijdens den oorlog gebruikt.

De aandacht wordt gevestigd op de omstandigheid, dat IX, de „manuel,” nog uitgaat van de oude indeeling der Compagnie in 4 sectiën. (zie bij „Organisatie Compagnie” hieronder).

5. **Eerste Oefeningstijd.** Wordt verminderd van 3 jaar vóór den oorlog tot, in de toekomst, 1 ½ jaar (18 maanden), in verband met te verleen winterverloven practisch evenwel 15 maanden.

6. **Opheffing van Regimenten.** 19 cavalerie regimenten zijn opgeheven, in verband hiermede zijn voorloopig 6 cavalerie-divisiën gevormd, tegen 10 vóór den oorlog. Depots der opgeheven regimenten, die door den naam „régiments-cadres” worden aangeduid, blijven evenwel bestaan.

Eveneens zijn opgeheven 29 infanterie regimenten.

Deze vermindering heeft plaats gehad om het behoud in vredes-tijd mogelijk te maken van tijdens den oorlog opgerichte nieuwe eenheden, behoorende tot de zgn. speciale wapens (zware- en middelbare artillerie, tankbataljons, vlieger-afweer batterijen, enz.).

7. **Opleiding der lichte 1920.** Men is teruggekomen op het voornemen de lichte 1920 in 2 ploegen in te lijven, slechts de studenten en de jongelieden, afkomstig uit het door Duitschland tijdens den oorlog bezette gebied, uit Elzasz en Lotharingen, worden in October ingelijfd, tegelijk met 80.000 rekruten, wier eerste oefening was uitgesteld. In verband hiermede is het eerste contingent gedeelte 175.000 man, het tweede 106.000 man sterk. Ten einde eendeels den dienst te kunnen verzekeren en anderdeels de opleiding van de lichte 1920 mogelijk te maken, wordt deze in 2 groepen verdeeld. De eerste

groep wordt na 3 maanden gedurende 6 maanden voor nevendienst gebruikt, de tweede groep zet gedurende dien tijd de opleiding voort en lost daarna de eerste groep voor nevendienst af, zoodat deze groep verder onderricht kan ontvangen.

#### 8. Organisatie van het Bataljon en de Compagnie.

**Bataljon.** Staf, 3 compagnieën en 1 mitrailleurcompagnie, waar-  
bij de bataljonsartillerie.

**Bataljonsstaf.** 3 officieren, 16 of 28 ziekendragers, bedienings-  
manschappen der 2 zoeklichten (1 van 24 en 1 van 14 cM.). Voorts  
telefonisten, radiotelegrafisten, hardloopers, postduivenverzorgers en  
verbindingsmanschappen met de artillerie.

**Compagnie** (sinds 8 October 1918). 4 officieren, 15 onder-  
officieren, 20 korporaaals en 140 man. Voorts 7 paarden en 3 voer-  
tuigen. Indeling 3 gevechtssectiën en 1 bevelssectie.

Bij de bevelssectie: *a.* 1 groep van den C.Cdt. (waarnemers, sei-  
ners, verbindingsmanschappen, wielrijders).

*b.* 1 groep v/d. gevechtstrein: koks, treinsoldaten, werklieden, totaal  
12 man.

*c.* 1 aanvullingsgroep: 3 ond. off., 6 korporaaals, 16 man met 3  
reserve geweermitrailleurs en 4 reserve granaatgeweren.

De sectie is verdeeld in 2 halfsectiën 1).

De halfsectie is de werkelijke gevechtseenheid geworden. Zij  
kan zelfstandig optreden, want zij bezit, behalve het blanke wapen  
en de handgranaat, wapens voor vlakbaan vuur (geweer en mitrail-  
leur) en voor boogvuur (granaatgeweer). Elke halfsectie bestaat uit  
eene escouade grenadiers-voltigeurs (g.v.) en eene escouade geweer-  
mitrailleurs (g.m.).

1e Escouade g.v.: 9 man, nl. 1 korporaal, 6 g.v., 2 grenadiers  
met 2 granaatgeweren (schietbekers).

2e Escouade g.m.: 9 man, nl. 1 korporaal, 6 mitraillisten, 2  
grenadiers met 2 granaatgeweren.

Per compagnie totaal 15 geweermitrailleurs, 28 granaatgeweren.

De mitrailleurcompagnie bestaat uit 2 sectiën van elk  
3 en 2 sectiën van elk 2 zware mitrailleurs. Voorts 1 sectie bataljons-  
artillerie met 1 kanon van 37 mM. en 2 Stokes loopgraafmortieren.

9. Raad van defensie en generale staf (G.S.) van het leger. Bij  
Presidentieel Besluit van 23 Januari 1920 is de organisatie van den

1) Bij Min. Besch. van 11-3-'20 is evenwel óók voor de sectie de 3deeling  
ingevoerd, deze zal uit 3 gevechtsgroepen bestaan.

„Conseil supérieur de la guerre” en van den G. S. van het leger in zooverre gewijzigd, dat de vredesorganisatie daarvan, onder autoriteit van den M. v. O., overeenkomt met de oorlogsorganisatie. De aangewezen opperbevelhebber heeft in vreedstijd den titel en de functies van vice-president van bovengenoemden raad van defensie, terwijl de titel van „chef van den generalen staf” wordt gegeven aan den aan dezen toegevoegden officier, die in werkelijkheid, zoowel in vreedstijd als in oorlogstijd, de functie van chef van den G. S. vervult. Deze is tevens lid van meergenoemden raad. Het verschil met 1914 is, dat toenmaals de officier, die in vreedstijd chef van den G. S. was (generaal Joffre), in oorlogstijd opperbevelhebber werd.

Voorzitter, tevens (eventueel) het eenige niet-militaire lid van den raad van defensie is de Minister van Oorlog. Leden zijn de maarschalken van Frankrijk, zoomede (maximum) 10 generaals, die in aanmerking komen (de chef van den G. S. uitgezonderd) om in oorlogstijd aan het hoofd van een legergroep of een leger gesteld te worden. Het oordeel van den raad van defensie moet in de navolgende zaken worden gevraagd:

Algemeene organisatie van het leger.

Algemeene methoden van opleiding en oefening der wapens en dienstvakken.

De voornaamste mobilisatiemaatregelen.

De concentratieplannen.

De aanleg van nieuwe spoorlijnen, kunstwegen en luchtverbindingen, welke van invloed kunnen zijn op de militaire operatiën.

De invoering van nieuwe oorlogsmiddelen enz.

De vorming of opheffing van versterkte plaatsen of versterkte landstreken.

De algemeene inrichting van de verdediging van de kust of de grenzen.

De chef van den G. S. heeft 3 sous-chefs onder zich. De „eerste sous-chef,” blijft bij mobilisatie als „chef van den G. S. van het binnenland” bij den M. v. O.

De G. S. van het leger is in vreedstijd ingedeeld bij het departement van oorlog, vormt dus niet, als bij ons, een zelfstandig geheel.

10. Reserve-officieren. Het voortgezette onderricht zal aan de reserve-officieren weer evenals voor den oorlog worden gegeven. Deelneming vrijwillig. Regeling provinciesgewijze. Voor het Departement van de Seine heeft de opleiding te Parijs als volgt plaats: infanterie 3 scholen, artillerie, cavalerie, intend., geneesk. dienst en motordienst elk 1 school.

## 11. Samenstelling van het leger.

Actieve leger: lichten 1918 (tot Juni), 1919 en 1920 . . . . .	=	3 lichten.
Reserve van id.: id. 1906 t/m 1917 . . .	=	12 id.
Territoriale leger: id. 1899 t/m 1905 . . .	=	7 id.
Reserve van id.: id. 1893 t/m 1898 . . .	=	6 id.
Totaal . . . . .	=	28 lichten.

Toelichting. De lichte 1918 zal tusschen 1 en 15 Juni a.s. (d.i. na een verblijf van 3 jaaren 2 maanden onder de wapenen) met groot verlof gaan, alsdan is de l. 1920, die 15—3—'20 is opgekomen, 3 maanden onder de wapenen.

12. Uniform. De uniform van voor den oorlog is, met uitzondering van de donkere kepi, afgeschaft, zoodat (behoudens een draagtijd van 2 jaar) alleen de blauwe uniform gedragen mag worden. Eerst over vier jaar kan de voorraad horizon-blauw laken verbruikt zijn en zal men kunnen terugkomen van deze uniformkleur, waarvan de keuze tijdens den oorlog beheerscht werd door de in Frankrijk aanwezige verfstoffen. Van de in aanmerking komende verfstoffen was toen alleen kobalt in voldoende hoeveelheid voorhanden.

13. Vredessterkte (overgangstoestand). Op 1 April was de totale legersterkte ongeveer 970.000 man. Daarvan deed ongeveer 350.000 man dienst buiten de landgrenzen. Voor de toekomst (reorganisatie van het leger) wordt gerekend op eene vredessterkte van 700.000, waarvan, bij een oefeningstijd van  $1\frac{1}{2}$  jaar,  $1\frac{1}{2}$  lichte militie, d. i. 350.000 man. De andere 350.000 man worden gevormd door rekrutering van koloniale troepen, zoomede een sterke kern vrijwilligers.

## ITALIE.

1. Marechaussee (karabiniers). Sterkte van 12 legioenen uitgebreid tot 22, het officierskorps is verdubbeld. (1351 hoofd- en subalterne officieren, tegen 670 vroeger). Voorts is, buiten de marechaussee om, een korps kerntroepen voor het handhaven der openbare orde (regia guardia) georganiseerd. Dit korps, sterk 25.000 man en 5 eskadrons, ressorteert onder het Dep. van Binnenlandsche Zaken.

2. Eerste Oefeningstijd. Is in beginsel vastgesteld op acht maanden. Verkorting wordt gegeven aan voorgeoefenden en aan hen wier vader gesneuveld of verminkt is. In Italië bevordert het klimaat als regel het dagelijksch uitrukken. Volgens de wet van 30 Juni 1910 was de oefentijd twee jaar voor alle wapens.



3. **Reorganisatie.** Bij Kon. Besluit van 21 April j.l. is eene nieuwe, voorloopige organisatie van het leger tot stand gekomen. Deze is uitgegaan van den nieuwen Minister van Oorlog, den socialist-reformist Bonomi.

Vermeerdering: 27 in plaats van 25 infanteriedivisiën; deze zijn evenwel samengevat in 10 in plaats van 12 legerkorpsen, zooals vroeger. 40 in plaats van 39 regimenten veld-artillerie, waarvan 13 met motortractie.

Vermindering: 1 in plaats van 3 cavaleriedivisiën; 12 regimenten van 4 eskadrons, in plaats van 30 regimenten van 5 eskadrons. Deze sterke vermindering is o. m. gegrond op de gesteldheid der nieuwe Italiaansche grenzen.

Het legerstelsel wordt gebaseerd op eene verdrievoudiging bij mobilisatie, d. w. z. in vreedestijd wordt het legerkorps normaal ingedeeld in 3 divisiën, de divisie in 3 brigades. Bij mobilisatie wordt elke brigade een divisie, elke divisie een legerkorps.

Vredessterkte 175.000 man, 33.000 paarden.

4. **Stormtroepen.** Per bataljon 3 compagnieën van 220 man.

Elke compagnie: 2 zware mitrailleurs, 20 automatische karabijnen 1) en 2 vlamspuiten.

Individueele bewapening: 20 handgranaten in rugzak, karabijn met 84 patronen, dolk. Uitrusting op voertuigen.

#### ZWITSERLAND.

1. **Lichtingsterkte.** Teneinde de oorlogsbegroting te kunnen reduceeren tot 52 millioen francs (voor den oorlog 40 millioen) heeft men de lichte 1920 aanvankelijk teruggebracht van 29.000 tot 25.000 man, later door nogmaals 6000 man af te keuren tot 19.000 man. Deze vermindering, die in beginsel slechts voor 1 jaar wordt toegepast, is mogelijk, omdat voor de oorlogsterkte een overcompleet aanwezig was. De afgekeurden worden bij de zgn. hulpdiensten ingedeeld.

Totale bevolking  $3\frac{3}{4}$  millioen zielen.

2. **Keuringseischen.** Om bovenbedoelde vermindering te verkrijgen zijn de keuringseischen verscherpt:

minimum-lengte infanterie van 155 c.M. gebracht op 156 c.M. (deze lengte gold ook vóór 1911),

1) (Syst. Revelli, met houders van 25 patronen).

minimum-borstkaswijdte 80 c.M. (is gebleven),  
minimum omtrek bovenarm 23 c.M. (vroeger 22 c.M.),  
gehoorscherppte 6 M. voor ieder oor,  
gezichtsscherppte (ongecorrigeerd) rechteroog 0.5, linkeroog 0.2  
(vroeger, gecorrigeerd, voor beste oog 0.7, andere oog 0.1),  
linksarmige schutters, spraakgebrekkigen en houders van een slecht  
gebit vallen af.

Op algemeene geestelijke en lichamelijke ontwikkeling wordt scherper gelet.

3. Vooroefening. Bijzondere lichamelijke geoefendheid of schietvaardigheid (als gevolg van vooronderricht) geeft geen recht op een verkort verblijf onder de wapenen. Daarvoor is de oefeningstijd reeds te kort toegemeten (met 8 herhalingscursussen: 173 dagen voor de infanterie en genie, 198 voor de cavalerie, 183 voor de artillerie).

## Inhoud van Tijdschriften (N. O. I).

Indisch Militair Tijdschrift, afl. Februari.

Deze aflevering opent met een stukje krijgsgeschiedenis. H. bespreekt namelijk in het, de aflevering openende, artikel de eerste vermeerstering van het benting-complex in de Paja-Reubèè op 20 Jan. 1901.

Het tweede opstel is van de hand van kapitein A. M. W. van Renesse, en handelt over de Organisatie van de troepenmenages, nog altijd een onderwerp, dat gerekend mag worden tot de orde van den dag te behooren.

De schrijver wil, en o.i. niet zonder reden, het toezicht op de menages aan de compagnies-commandanten ontnemen en de menages bij een korps centraliseeren; desnoods zou schrijver kunnen medegaan — en hierin gaan wij niet mede — met het instellen van garnizoensmenages.

Hij stelt dan de diverse voor- en nadeelen van de gecentraliseerde en de gescheiden menages tegenover elkaar waarbij naar zijne meening de voordeelen overwegend sterker zijn. Verder bevat het opstel eenige nuttige wenken voor de instelling van het instituut verplegings-officieren — 't ware te wenschen, dat die wenken werden opgevolgd; verplegingsofficieren hebben reeds te lang ontbroken, naar ons oordeel — en voor het vaststellen der vivres-indemniteiten op meer oordeelkundige wijze dan thans geschiedt.

Luitenant J. A. van Staveren levert vervolgens een bijdrage tot de bestudeering van de aanwending van stikgassen als strijdmiddel. Achtereenvolgens behandelt hij de meest gebruikte soorten, de wijze, waarop ze worden aangewend, hun tactisch gebruik en de maatregelen tot afweer.

En ziet, opnieuw wordt daarop door kapitein Slothouder een klein knuppeltje in het hoenderhok geworpen, door het wederom ter sprake brengen in zijn artikel „La Subordination” van de verhouding Infanterie-Artillerie in het gevecht, en wel aan de hand van enkele Fransche voorschriften en van het Duitsche reglement. De schrijver betoont zich een voorstander van het systeem, de artillerie onder den artillerie-commandant te laten. Wij zijn benieuwd, naar de volgende aflevering en om te lezen, wie de strijdbijl heeft opgenomen.

Verder volgt eenig mengelwerk, het vervolg van het Volksraadverslag en het overzicht over militaire tijdschriften.

## Boekaankondiging.

Telefunken Zeitung. Nauen Nummer. August 1919.

Een zeer belangrijk nummer openende met een levensbeeld van den Directeur-Ingenieur Dr. Graf Georg von Arco. Voorts artikelen over: de moderne zendingrichtingen van ongedempte golven; den bouw van het station en van de torens te Nauen; de beteekenis van het station Nauen voor het Oosten tijdens den oorlog, enz. enz. Het nummer is rijk geïllustreerd.

R.

---

Viertalig Militair-Technisch Woordenboek. Nederlandsch-Duitsch-Fransch-Engelsch, bewerkt door K. W. BOUWENSCH, Majoor der Infanterie. 2<sup>de</sup> geheel herziene druk. 's Gravenhage. DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

Zooals het „voorbericht bij den tweeden druk” vermeldt, verliep een tijdruimte van bijna veertien jaar sedert de eerste druk het licht zag. De samensteller heeft dien tijd benut om het woordenboek geheel opnieuw te bewerken, hetgeen noodzakelijk werd door de steeds voortschrijdende Techniek. Wanneer men voorts in aanmerking neemt, dat de Groote Europeesche Oorlog een nieuwe reeks militaire termen bracht, die alle moesten worden opgenomen in het woordenboek, kan men zich een denkbeeld vormen van den reuzen-arbeid die van den samensteller werd verlangd.

De uitgave is keurig verzorgd. Dit woordenboek mag in geen bibliotheek en op geen schrijftafel ontbreken.

Wij willen nog een wensch uiten. Zou de samensteller zijn krachten niet eens willen beproeven op een Duitsch-Nederlandsch, Fransch-Nederlandsch en Engelsch-Nederlandsch supplement?

R.

### Ter aankondiging ontvangen.

Handgrepen Eerste Hulp, door Dr. W. R. H. KRANENBURG, Medisch-adviseur bij de arbeidsinspectie. Met 38 afbeeldingen. *Gouda*, 1920. G. B. VAN GOOR ZONEN.

---

Zielkundige verwickelingen. Psychotechniek van Handel en Bedrijf, door Dr. F. ROELS. *Amsterdam*, 1920. N. V. DE R. K. BOEK-CENTRALE.

---

Die militärischen Lehren des Groszen Krieges. Unter Mitwirkung von 18 Fachmännern herausgegeben von M. SCHWARTE, Generalleutnant z. D. *Berlin*, 1920. ERNST SIEGFRIED MITTLER UND SOHN. (Preis 34 Mk., geb. 40 Mk.).

---

Handleiding voor het onderwijs in de Gymnastiek, door Dr. W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH, Kapitein der Artillerie, Directeur der Militaire Gymnastiekschool. Met 175 figuren. 2<sup>de</sup> omgewerkte druk. *Rotterdam*, W. L. EN J. BRUSSE'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ.

---

Viertalig Militair-Technisch Woordenboek. Nederlandsch-Duitsch-Fransch-Engelsch, bewerkt door K. W. BOUWENSCH, Majoor der Infanterie. 2<sup>de</sup>, geheel herziene druk. 's *Gravenhage*, 1920. DE GE-BROEDERS VAN CLEEF.

---

Politische- und Militärische Zeitfragen. Heft 29. (Die Wahrheit über den Zusammenbruch der Marine, General Ludendorff im Weltkrieg, Das Reichsmarineamt und seine demokratischen Widersacher.) *Berlin*, 1920. GEORG BATH. Preis 3.50 Mk.